

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 17.

Onsdagen den 10 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

*Angående den
kommunala
rösträtten på
landet.*

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började öfverläggningen angående 1:sta och 2:dra punkterna i Lag-Utskottets utlåtande N:o 5, i anledning af väckta motioner, åsyftande ändring i Kongl. Förordningarne den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad och om landsting.

Herr vice Talmannen, som till en början ledde förhandlingarne, lemnade enligt förut skedd anteckning ordet åt

Herr Per Nilsson i Kulhult: Då vi nu veta att frågan fallit i Första Kammaren, så anser jag att Andra Kammaren vid sådant förhållande icke bör binda sig vid detta förslag, hvarmed Lag-Utskottet framkommit, d. v. s. att ingen skulle få utöfva rösträtt för mera än $\frac{1}{10}$ af kommunens röstetal, och därför yrkar jag att denna Kammarvillie afslå den andra punkten. Jag gör det därför, att frågan ändock icke kommer att blifva löst vid denna riksdag, och då har icke heller Andra Kammaren bundit sig för framtiden.

Jag hemställer alltså om proposition på rent afslag.

Herr Anders Persson: Efter den utgång frågan fått i Första Kammaren, der man afslagit äfven andra punkten med en majoritet af 76 röster mot 16, kan det synas likgiltigt hvad beslut denna Kammarvillie fattar. Jag skall därför icke bry mig om att följa de siffror, som en representant från Malmö uppställt; och i öfrigt kan man uppställa siffrorna så att man dermed kan visa hvilka orimligheter som helst och komma till de mest besynnerliga resultat.

Jag nämnde att det vore likgiltigt hvad beslut Kammarvillie fattar, enär frågan fallit, och i sammanhang dermed ber jag att få återtaga mitt yrkande om återremiss, ty det kan icke leda till något praktiskt resultat. Men på det att icke Kammarvillie må vara bunden för framtiden ber jag få yrka bifall till min reservation.

Andra Kammarvillies Prot. 1875. N:o 17.

Angående den kommunala rösträtten på landet (Forts.) Herr Ola Jönsson i Kungshult: Jag afstår och instämmer i Anders Perssons yrkande.

Herr Törnfeldt: Landskommunerna önska att få en graderad röstskala, men jag håller Utskottet räkning för att det gjort detta moderata förslag i andra punkten. emedan detta är det enda sättet att vinna utsigt till framgång.

Då emellertid Första Kammaren afslagit denna måttliga hänsko, som kunnat till en del lugna det kokande missnöjet i landsorten, då lär det väl icke vara något annat råd än att, såsom en opinionsyttring, vidblifva Anders Perssons reservation, hvartill jag yrkar bifall.

Herr Lars Ersson i Wik: En del af de anmärkningar, som Anders Persson på förmiddagen framstälde mot Utskottets motiv, hade jag tänkt framhålla, men som han och andra med honom gjort det sjelf, så torde det nu mera vara obehöfligt. Jag hade tänkt yrka bifall till hans motion, men då han sjelf gifvit den till spillo, så vore det utan ändamål. Jag hade vidare tänkt yrka återremiss, men då Anders Persson äfven återtagit sitt yrkande derom, saknar jag skäl äfven till ett sådant yrkande. Jag får då kort och godt yrka afslag å andra punkten, enär man icke kunnat från Första Kammaren få annat resultat än man fått. När så få der talat för bifall, så kan man tänka sig hvad svar man skall få från det hållet, då större frågor förekomma till behandling.

Herr Biersert: Det stora intresse allmänheten visat för denna fråga, äfvensom den omständigheten att den återkommer riksdag efter riksdag, visar nödvändigheten af en förändring i nu gällande lag.

Då frågan fallit genom Första Kammarens beslut, kan icke något önskvärdt resultat vinnas vid denna riksdag, men det oakadt skulle jag önska för ävägbringande af en opinionsyttring, att Kammaren bifölle andra punkten, dock med uteslutande af sista delen deraf, som lyder så: "eller i något fall för högre röstetal, än det, som motsvarar bevilning för tio tusen kronors inkomst af kapital eller arbete".

Jag vill nemligen gerna ingå på en relativ nedsättning till $\frac{1}{10}$ af hela röstetalet efter röstlängden, men ej på en absolut, ty derigenom befarar jag att man visserligen afhjelper en orättvisa, men i stället framkallar en annan ej mindre beaktansvärd, och detta vill jag ej vara med om.

Med anledning häraf får jag yrka bifall till Utskottets förslag med uteslutande af senare delen af andra punkten.

Herr Thomasson: Då det blifvit framkastadt att stadsrepresentanterne skulle vara obenägne för hvarje förändring i den kommunala rösträtten på landet, ber jag få tillkännagifva att jag

icke hör till antalet af de stadsrepresentanter, mot hvilka denna anmärkning rättvisligen kan riktas.

För mig är det klart att i fråga om den kommunala röst-rätten icke kan upprätthållas vare sig personlighets- eller förmögenhetsprincipen ren och oinskränkt, utan att en sammanjemkning af båda är nödvändig. En förmedling mellan två så inkommensurabla storheter, med hvarandra så ojemförliga faktorer måste dock alltid blifva mer eller mindre godtycklig i teorien men mindre orättvis i tillämpningen. Jag har dock blifvit öfvertygad, synnerligen genom Herr Ehrenborgs förträffliga utredning, att för närvarande en mera objektiv, mera allmängiltig grund ej kan uppletas, än den hvarpå Utskottet bygt sitt förslag, dertill jag anhåller om bifall.

Angående den kommunala röst-rätten på landet.
(Forts.)

Herr Johan Jönsson: Jag skall inskränka mig att beklaga att Första Kammaren äfven i år afslagit denna fråga. Jag har icke väntat det, men då så är förhållandet, ber jag få sluta mig till dem, som yrkat bifall till Anders Perssons reservation.

Herr Uhr: Ehuru jag för min del helst skulle önska en gradrad röstskala och äfven ett bestämdt maximum för rösträtt, så, då tiden är långt framskriden och frågan redan fallit i Första Kammarren, får jag inskränka mig till att yrka afslag å första punkten och bifall till den andra.

Herr Boman: Herr vice Talman! Mine Herrar! I förmiddags var det flere talare, som uppträdde emot mitt anförande, och af deras yttranden framgick den tanken, att jag, såsom stadsrepresentant, skulle vara emot en jemnare fördelning af den kommunala rösträtten på landet. Jag räknar mig tvärtom bland dem, som anse det nu bestående för en orimlighet, och jag skulle vara färdig att förena mig med dem, som yrka bifall till Lag-Utskottets förslag, om jag icke vore lifligt öfvertygad att man kan finna en vida mera rationel grund för beräkning af rösträtten och derpå bygga en vida lämpligare skala än den ifrågavarande.

Den grund jag härmed syftar på är den, som af Herr Philipsson blifvit framställd, men jag har icke ansett mig böra ingå i detaljer af densamma, ty idén var icke min, utan Herr Philipssons, och jag trodde mig vara viss på att han själf ämnade framställa densamma. Den är enligt min åsigt den enda rationella grund för denna beräkning, som hittills blifvit framställd. Den går ut på att afskaffa de oegentligheter, som nu finnas och bereda de mindre röstegande tillbörligt inflytande på ärendenas afgörande, utan att derföre allt för mycket inskränka den andel i besluten, som de större röstegarne böra hafva.

Jag har velat säga detta, emedan mitt anförande i förmiddags möjligen kunde misstydvas derhän, att jag ville motsätta mig en förändring i förevarande fråga.

Angående den
kommunala
röstströmmen på
landet.
(Forts.)

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Herr vice Talman! Då jag af tvänne stadsrepresentanter blifvit bemött därför, att jag skulle på förmiddagen, då jag hade ordet, hafva uttalat klander emot stadsrepresentanterne i allmänhet, därför att de skulle vara motvillige mot den nu föreslagna reformen i andra punkten, så får jag nu endast erinna derom, att jag då endast stälde mitt yttrande emot Herr Boman ensam, som då yrkat afslag å andra punkten och icke mot de öfriga stadsrepresentanterne. Jag hade så mycket mindre skäl till det, som två stadsrepresentanter redan uppträdt och yttrat sig för förslaget, ehuru den ene med någon afvikelse derifrån; mitt yttrande gälde således endast representanten från Malmö, och jag är nu särdeles glad att finna det han erkänner att en förändring i hans åsigt inträdt, sedan han på förmiddagen yrkade rent afslag å Utskottets betänkande. Det skall således blifva mig särdeles intressant att få honom, som är en verksam man och som har ett stort inflytande i representationen att för framtiden verka för det mål, hvartill jag nu ser att vi båda sträfva.

För min del kan jag hvarken beklaga eller säga att det är väl att Första Kammaren afslagit de framställningar, som i ämnet blifvit gjorda, men jag vill blott säga att detta beslut kommer enligt min tanke att i sin mån hafva en ganska stor betydelse för Sveriges framtida utveckling, och jag föreställer mig att detsamma icke kommer att ega så litet inflytande på hvad som helt snart enligt min tanke kommer att inträffa på det politiska området.

Det har här nu ytterligare blifvit yrkadt afslag å så väl andra punkten som de afgifna motionerna, fastän af helt andra skäl än dem, som för ett sådant yrkande framställdes på förmiddagen, men detta yrkande anser jag vara symmerligen oklokt, ty om Andra Kammaren likasom Första Kammaren afskrår de nu framställda förslagen, så skulle det för framtiden kunna tydas så, som om Riksdagen i sin helhet ogillade all förändring i de föreslagna riktnin-garne. Jag önskar därför, att denna Kammare måtte med så stor enighet som möjligt förena sig om att bifalla Lag-Utskottets förslag, så att detsamma måtte få ett så stort understöd som möjligt, och på detta sätt i denna Kammare uttryckas en kraftig opinion, hvilken icke så litet skall i framtiden inverka på frågans lösning.

Jag för min del skulle icke hafva något emot att gå in på Herr Anders Perssons reservation, men då jag anser det vara mindre lämpligt att på detta sätt söndra meningarne inom Kammaren, får jag vidhålla mitt yrkande att Kammaren måtte bifalla hvad Utskottet föreslagit.

Herr Gumælius: Ja, äfven jag, Herr Talman! får vidhålla min framställning i förmiddags om bifall till Utskottets förslag i båda punkterna. Jag satte denna framställning i förbindelse med en personlig reservation från min sida och gjorde den således icke gerna; men till de herrar, hvilka yttrat sig för en åsigt som går ännu längre, nemligen till dem, som dels yrkat rent bifall till Herr Anders Perssons reservation, dels yrkat afslag å Utskottets

betänkande, såsom för litet medgörligt, vill jag hemställa, att de måtte för sakens skull afstå från sina yrkanden och sluta sig till det positiva, som nu kan här i Kammaren vinnas.

Angående den kommunala rösträtten på landet.
(Forts.)

Det komme onekligen att se ganska besynnerligt ut och skulle säkerligen användas af dem som vilja skada saken i framtiden, om i båda Kamrarne de förslag, som framstälts, nu varda ogillade; det finnes då visserligen framdeles tillgång till Kammarens protokoll, hvarur afslagets olika motiv kunna uppsökas, men Herrarne veta allt för väl huru föga tacksamt det är att stå här i Kammaren och uppläsa hela sidor ur gamla protokoll samt att ingen gerna vill höra derpå; och det sakförhållandet, att båda Kamrarne afslagit framställningar om ändring i fråga om röstörätten, kan komma att anses såsom en af Riksdagen uttryckt och för framtiden gällande mening i frågan. Under sådana förhållanden och ehuru jag icke kan helt och hållet godkänna Utskottets förslag, får jag likväl nu allvarligt yrka bifall till begge de föredragna punkterna.

Herr *Jöns Andersson* instämde med Herr *Gumælius*.

Herr *Törnfeldt*: Herr *Talman*! Mine *Herrar*! Jag återtager mitt yrkande om bifall till Herr *Anders Perssons* reservation och instämmer med Herr *Gumælius*, emedan jag anser att man nu icke kan vinna annat i denna fråga än en opinionsyttring, och denna tror jag blir kompaktast och kraftigast genom att bifalla Utskottets förslag. Jag förenar mig därför med dem, som yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr *Ola Jönsson* i *Kungshult*: Ehuru genom bifall till föreliggande förslag icke enligt min mening mycket blefve vunnit och den orättvisa, man derigenom velat afhjelpa, i endast ringa mån skulle minskas, så skulle jag dock, för så vidt förslaget bifallits i begge Kamrarne, med detsamma funnit mig nöjd, emedan något alltid är bättre än intet, men vid det förhållande som nu inträffat, att nemligen Första Kammaren lemnat sitt bifall till den första punkten af betänkandet men afslagit den andra, så synes det mig, då det i alla fall icke nu är möjligt att få någon lagförändring till stånd, och det är alldeles betydelselöst hvad beslut Andra Kammaren fattar, som om det vore mindre välbetänkt af Kammaren att såsom en opinionsyttring för framtiden bifalla Utskottets förslag. Det är ganska sannolikt att de, som vid nästa riksdag komma att intaga våra platser, icke skola vara belättna med en så obetydlig förändring. Jag må bekänna, att jag helst velat yrka afslag; men jag skulle då formulerat detta afslags yrkande, så att Kammaren i första punkten ville vid Utskottets betänkande låta bero, men deremot angående andra punkten uttala den åsigt att Kammaren icke vore tillfredsställd med Utskottets förslag och att Kammaren på denna grund icke kunde bifalla sistnämnda punkt. Men då jag redan instämt uti Herr *Anders Pers-*

Angående den kommunala rösträtten på landet. (Forts.)

sons reservation, hvilken, ehuru den visserligen äfven har sina fel, likväl syntts mig hafva ett bestämdt företräde framför Utskottets förslag, då frågan nu endast är att afgifva en opinionsyttring, så är jag naturligtvis förhindrad att yrka afslag, men om någon annan ville föreslå Kammaren att besluta afslag å utskottsbetänkandet med den formulering jag nyss haft äran anföra, så skulle jag äfven med min röst biträda detta afslag, men i annat fall ändrar jag icke mitt yrkande, utan anhåller fortfarande att Kammaren måtte bifalla Herr Anders Perssons reservation framför Utskottets förslag.

Herr Gjerling: För min del hade jag alldeles icke i denna fråga ämnat begära ordet, och det är endast den siste ärade talarrens uppträdande, som föranlett mig att nu göra det, emedan jag ingalunda vill ansluta mig till hvad han förklarar böra, från denna Kammare, blifva uttryckt som opinionsyttring i nu föreliggande ämne. Jag har med min röst biträdt och biträder Utskottets förslag så väl i första som i andra punkten; första punkten hufvudsakligen på de skäl, som anförts emot reservantens mening, och andra punkten förnämligast emedan jag anser att, på samma gång man biträder förslaget, understödjer man en billig utjemning af rösträtten på landet. Men vid att så göra, har jag dock ej kunnat undgå att lysa vissa betänkligheter, enär jag, i likhet med hvad en annan talare förordat, helst sett att några modifikationer i Utskottets förslag gjorts. Denne talare yrkade nemligen, att man endast borde hålla sig fast vid den ena delen af förslaget, eller relativt maximum, och detta skulle jag för min del också företrädesvis önskat. Jag vill emellertid icke framställa något yrkande, helst jag finner att frågan redan fallit genom den utgång saken fått i Första Kammaren. Gerna skulle jag dock sett att dessa motioner fått en annan utgång, än de nu genom nämnda Kammares beslut erhållit.

Herr Wedberg: För min del beklagar jag verkligen att Första Kammaren äfven nu afslagit denna fråga, hvilken nu varit före till Riksdagens behandling, om jag minnes rätt, för tredje gången under denna niöårsperiod. Det är hufvudsakligen med anledning af Herr Ola Jönssons i Kungshult yttrande jag nu ansett mig böra begära ordet, emedan det förefaller mig att hvad han föreslagit såsom det Kammaren i denna fråga borde besluta, eller afslag, skulle vara högst oklokt. Det är enligt min tanke det bästa man kan göra att biträda Utskottets förslag i begge punkterna, emedan man ju derigenom åstadkommer det enda som numera kan göras, nemligen en opinionsyttring, men om nu sannolikt blott en del af Kammarens ledamöter biträder hans mening, så åstadkommes ju en splittring; mig synes, att, i fall man vill åstadkomma en opinionsyttring, så bör den vara så enhällig som möjligt, och denna enhällighet vinnes, enligt mitt förmenande, genom bifall till hvad Lag-Utskottet föreslagit, och därför yrkar jag äfven bifall till denna framställning.

Öfverläggningen förklarades slutad.

Herr vice Talmannen upptog först de yrkanden, som i afseende på 1:sta punkten blifvit gjorda, samt gaf, enligt dem, propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan i nämnda punkt dels ock på afslag derå och bifall i stället till det förslag, som var framlagdt i Herr Anders Perssons vid utlåtandet fögade reservation; och biföll Kammaren Utskottets förslag.

Hvad dernäst 2:dra punkten beträffade, hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, dels bifall till samma hemställan med en sådan ändring deri, som Herr Clairfelt föreslagit, dels ock slutligen afslag. Efter upptagande af dessa yrkanden och i enlighet med dem framställda propositioner, fann Herr vice Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen; och var alltså Utskottets förslag jemväl i andra punkten af Kammaren bifallet.

3:de punkten:

Bifölls.

4:de punkten:

I anledning af Herr I. Asklöfs inom Andra Kammaren väckta motion N:o 8, hvori föreslagits, det Riksdagen måtte besluta, »att fråga om aktieteckning i jernväg eller dermed jemförligt företag, bindande för kommunen, betraktad såsom helhet, ej skulle få bland öfverläggningsämnena i kommunalstämma upptagas», hade i förevarande punkt Utskottet, — på anförda skäl och deribland hufvudsakligen på grund af det ingrepp i kommunens frihet och sjelfbestämmingsrätt som ett bifall till motionen, enligt Utskottets åsigt, skulle innefatta och som, enligt hvad Utskottet trodde sig kunna antaga, skulle komma att medföra en eftertänklig inverkan till förlamande af kommunalandan och försvagande af intresset för kommunens angelägenheter, — ansett sig böra hemställa:

att ifrågavarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Inom Utskottet hade Herr *Ehrenborg*, hvilken jemväl för sin del ansett motionen icke böra af Riksdagen bifallas, annält reservation mot den af Utskottet anförda motivering, för hvilken han i stället föreslagit en annan lydelse, som fans å utlåtandet antecknad.

Likaledes var af Herr *Ribbing* reservation inom Utskottet afgifven mot motiveringen i denna punkt.

Efter det att Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr *Ehrenborg*: Såsom af den utaf mig afgifna reservationen framgår, har jag icke särdeles tyckt om Utskottets ut-

Angående om-
fånget af
kommunal-
stämmas be-
sojenhet,

Angående om-
fånget af
kommunal-
stämmas be-
fogehet.
(Forts.)

låtande i den nu förevarande punkten. Visserligen har jag icke kunnat understödja Herr Asklöfs motion, därför att den icke sträcker sig till kommunal-lagen för städerna och icke heller lemnar något bidrag till lösandet af den svåra frågan om begränsning af hvad som tillhör kommunernas gemensamma hushållningsangelägenheter. Men själfva syftet uti Herr Asklöfs motion anser jag att Utskottet bort erkänna, likasom Utskottet gjorde för tre år sedan, då det med anledning af en likartad motion tillstyrkte aflåtande af en underdånig skrifvelse i ämnet. Nu säger Utskottet, »att det föreslagna stadgandet skulle blifva ett väsendtligt ingrepp i kommunens frihet och sjelfbestämmingsrätt.»

Jag skulle emellertid vilja se den ledamot af Lag-Utskottet, som kan träda fram och bevisa, att någon större sjelfbestämmingsrätt eger rum under nuvarande förhållanden, då området därför är obestämdt, och då man snart sagdt står under ett målsmanskap, som i hvarje fall kan afgöra den eller den frågan, — att detta, säger jag, är större frihet, än om man finge ett område utstakadt, hvarinom man kunde fritt röra sig. Jag har aldrig hört något bevis därför, och när tillförene någon motion i sådant syfte, som den föreliggande, blifvit afstyrkt, så har detta icke skett därför att man underskattat dess syfte, utan emedan det haft sig svårt att utstaka ett område, inom hvilket man med frihet finge röra sig.

Jag hyser visserligen icke något misstroende till det målsmanskap, som under den närmaste tiden kan komma att här vid lag utöfvas. Tvärtom, jag har den allra största anledning till den förhoppning, att det kommer att utöfvas med god urskilning och det är med synnerlig tillfredsställelse, som jag nu sett i Kongl. Maj:ts regering inträda den man, hvilken för två år sedan icke blott understödde ett förslag i enahanda riktning som det nu föreliggande, utan äfven genom sitt namns undertecknande förklarade sig instämma i den af mig då väckta motionen.

Jag anser emellertid att intet klandervärdt ligger uti förslaget, ehuru jag befarar att vi få röna en bitter erfarenhet, innan vi komma derhän, att vi med större frihet kunna röra oss inom ett gifvet område, än vi nu liksom på försök göra i både ett och annat fall.

Jag tror emellertid, att det varit skäl, att Utskottet icke sålunda afklippt, afskurit och såsom alldeles orimlig stämplat denna motion, enär Utskottet icke anfört något skäl, hvarför den skulle vara så alldeles oförtjent af allt afseende. Kammaren må besluta hvad den behagar; men jag har för min del ansett mig skyldig, att icke låta protokollet stå fritt från all protest emot Utskottets motivering vid denna fjerde punkt. Jag tillåter mig därför yrka, att Kammaren måtte med ogillande af Utskottets motivering låta vid Utskottets hemställan bero.

Herr Gumælius: Jag ber att i hufvudsaken få instämma med den föregående ärade talaren. Det är endast i en punkt, som jag icke kan dela hans åsigt, nemligen deruti, att de nuvarande för-

hållandena icke skulle gifva någon anledning till klagan. Under de föregående riksdagarne hafva i denna Kammare framhållits och i dess protokoll förvarats många upprörande exempel i den vägen, och, om icke mitt minne sviker mig, var det just den ärade talaren sjelf, som icke minst bidrog att rikta Kammarens protokoll med dylika upplysningar. Jag instämmer, såsom jag nyss sade, med honom i hufvudsaken, men jag går ett steg längre än han; ty det har visat sig upprörande följder af den nuvarande kommunala lagstiftningens tillämpning. Det är väl också något, som närmar sig till hån — för att begagna ett uttryck, som för några dagar sedan här faldes, men måhända då ej med så fullt skäl som nu — när Utskottet talar om kommunernas »frihet och sjelfbestänningsrätt» och i samma betänkande föreslår (hvad äfven Första Kammaren redan godkänt) ett sådant beslut, hvarigenom det förklaras vara i sin ordning och riktigt, att det finnes 54 kommuner, inom hvilka en enda person har rätt att för kommunala ändamål fritt förfoga icke allenast öfver sin egen pung, utan äfven öfver de öfrigas, äfvensom att inom 378 kommuner personer finnas, som ega, om icke absolut, åtminstone så godt som fullständig rätt att beskatta de öfriga, i det de nemligen ega mellan $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{4}$ af hvar sin kommuns hela röstetal. Jag tror det icke vara utan exempel, att personer, som äro i en sådan ställning, begagnat densamma till att låta de öfriga af kommunens medlemmar, oaktadt deras protester, som i sådant fall äro vanmäktiga, bidraga till jernvägsanläggningar och åtskilliga andra företag, som befordra företrädesvis de förras intressen. Att under sådana förhållanden tala om kommunens frihet och sjelfbestänningsrätt är att gå nog långt.

Det finnes ännu ett sista skäl, hvilket sällan saknas i utlatanden rörande den kommunala rösträtten, då en förändring deri blifvit föreslagen endast med afseende å landskommunerna och ej tillika för städerna, eller tvärtom, nemligen att, om ett sådant förslag skulle bifallas, detta komme att medföra den oegentlighet, att, såsom det exempelvis denna gång heter, »landskommunen skulle beröfvas en befogenhet, som för stadskommunen skulle fortfarande bibehållas.» Då för närvarande någon motion rörande städerna i samma riktning som den ifrågavarande ej blifvit väckt, har denna omständighet utgjort ett hufvudsakligt skäl för Utskottet att tillstyrka afslag å Herr Asklöfs motion. Af samma skäl afstyrkes en annan gång ett förslag, väckt till städernas fördel, därför att icke en landtriksdagsman då gjort förslag för landet.

Lika litet som den föregående talaren är jag beredd att framkomma med något positivt förslag, och då nu motionen blifvit afslagen i Första Kammaren, inskränker jag mig att instämma i det slut, hvartill den föregående talaren kommit, eller att godkänna Utskottets förslag med ogillande af dess motivering.

Herr Nils Petersson: Jag kan icke dela den föregående talarens åsigt om Utskottets förslag och motivering i denna punkt. Det finnes ett visst sammanhang mellan denna och de före-

Angående omfånget af kommunalstämmas befogenhet.
(Forts.)

Angående om-
fånget af
kommunal-
stämmas be-
jogenhet.
(Forts.)

gående punkterna, och ehuru den omtalade röstöfvervigten möjligen skulle kunna användas till beslutandet af sådana företag, som komme att lända kommunen till skada, tror jag dock icke, att de anförda exemplen äro så exakta och betydelsefulla, som man velat påskina. Om jag känner de herrar rätt, som kunna utöfva röstöfvervigt, är det just icke de, som äro benägna för att släppa till de stora summorna, utan snarare kommer motståndet från dem.

Jag frågar, hvartill det skulle leda, om kommunen skulle, såsom nu blifvit föreslaget, kringskäras i sin beslutanderätt. Det är icke likgiltigt att se de goda resultat, som genom denna beslutanderätt åstadkommits, och de personer, som förut varit missnöjda, hafva inom kort medgifvit både nyttan och nödvändigheten af att denna rätt bibehålles. För min del är jag öfvertygad om, att, i händelse vi antoge den föreliggande motionen, vi toge ett stort steg tillbaka. Jag gillar för den skull icke allenast de motiv, som Utskottet anført, och som jag anser vara fullt riktiga, utan äfven det slut, hvartill Utskottet kommit. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr Talmannen, som nu uppkom, lemnade dernäst ordet åt

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Då jag inom Utskottet bidragit till det beslut, hvartill Utskottet kommit, så anser jag mig vara skyldig att bemöta de anmärkningar, som mot Utskottet blifvit framställda. Vid genomläsande af motionen finner man, att förslaget går ut på, »att fråga om aktieteckning i jernväg eller dermed jemförligt företag, bindande för kommunen betraktad såsom helhet, ej får bland öfverläggningsämnen i kommunalstämma upptagas.» Motionären vill således, icke allenast att kommunen ej får fatta beslut i dylika angelägenheter, utan ock att en fråga, om t. ex. en jernvägsanläggning, icke ens får ibland öfverläggningsämnena å kommunalstämma upptagas. För min del skulle jag finna det mycket farligt och oklokt, om Riksdagen skulle inskränka den frihet, som är kommunen tilldelad med afseende å deltagande i de industriella företag, som kunna inom orten förekomma. Om vi se på utvecklingen af vårt jernvägssystem, så finnas ej särdeles många kommuner på landet, som deltagit i dylika jernvägsföretag för kommunen gemensamt, utan är det väl hufvudsakligen genom enskilda bidrag från detta håll, som dessa anläggningar kommit till stånd, men deremot är det städerna som i detta afseende efter skattegrunder gått i spetsen vid beviljande af anslag till dessa jernvägsanläggningar, som i min tanke äro ett godt föredöme för kommunerna på landet, som på senare tiden börjat följa detta vackra exempel, och jag föreställer mig att vi ej skulle hafva så särdeles många enskilda jernvägar i vårt land, som vi nu ega till stor välsignelse för landet i sin helhet, och särskildt för de orter der de kommit till stånd, om vi ej hade i kommunernas hand lagt beslutanderätten i afseende å deltagande i dylika nyttiga företag. Detta torde

således med skäl kunna kallas ett godt resultat af den nu gällande kommunallagstiftningen.

Det kan visserligen sägas, att många medlemmar inom de särskilda kommunerna så väl i stad som på landet, der beslut i dylika fall egt rum, till en början med ovilja uppträdt emot dessa större företag, och detta hufvudsakligen derför att skattebidragen då varit större och ansetts alltför betungande, men sedan anläggningarne väl blifvit fullbordade, och nyttan af desamma småningom insedd, har man i allmänhet varit belåten med att anläggningarne kommit till stånd. Det kan väl hända, att så ej är förhållandet bland medlemmarne i en eller annan af dessa kommuner, men om så är, torde orsaken till missnöjet vara att söka i någon bristfällighet vid sjelfva anläggningen.

Jag yrkar derför på det lifligaste bifall till Utskottets förslag, helst en föregående talare velat påskina att han för sin mening erhållit en kraftig bundsförvandt uti en af Regeringens medlemmar, hvarför jag anser framför allt att Riksdagen uttryckligen bör förklara sin önskan vara den, att kommunernas beslutanderätt i detta afseende icke måtte på något det ringaste sätt kringskäras.

Vill man vinna rättelse i anmärkta missförhållandet, så bör detta ske på det sätt, Utskottet i 2:dra punkten af sitt utlåtande föreslagit, nemligen genom begränsning af och inskränkning i den kommunala rösträttens utövande. Häri ligger rätta botemedlet för det onda, som motionären velat förekomma; och jag är öfvertygad att med användande häraf och bibehållande för kommunerna af deras beslutanderätt, äfven då fråga är om storartade företag, framtiden skall visa, att man beträdt den rätta vägen.

Herr Toll instämde i Herr Sven Nilssons yttrande.

Öfverläggningen var slutad. Efter det propositioner gifvits i enlighet med de yrkanden, som förekommit, blef förevarande punkt af Kammaren bifallen.

5:te punkten:

Utskottet hade i denna punkt hemställt, att Herr Aug. Petterssons motion, om upphäfvande af det uti 1:sta mom. af 83 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet stadgade vilkor för behörigheten att utöfva den kommunala rösträtten, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Om ändring i vilkoren för den kommunala rösträttens utövning.

Herr Ehrenborg anförde: Innan Kammaren börjar öfverläggningen om nu föredragna punkter, ber jag få omnämna, att ett tryckfel insmugit sig i de vid Utskottets utlåtande fogade reservationer. Der står nemligen att Herr Ribbing reserverat sig emot denna punkt, hvilket dock är oriktigt, hvarom jag trott mig böra upplysa, för den händelse något understöd åt motionen i ämnet skulle grundas på denna oriktiga uppgift. Herr Ribbings reser-

vation afsåg deremot 7:de punkten i utlåtandet, och hvad Herr August Petterssons ifrågavarande motion angår var, så vidt jag minnes, i Utskottet ingen meningsskiljaktighet om afstyrkandet af densamma.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

6:te punkten:

Blef jemväl bifallen.

7:de punkten:

I anledning af derom väckt motion af Herr A. Philipsson hade Utskottet föreslagit:

att Riksdagen för sin del måtte besluta, att 40 § 1 mom. i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862 skall erhålla följande förändrade lydelse:

“Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller deri besluta, så vida icke mer än hälften af ledamöternas hela antal är tillstädes“.

I denna fråga yttrade sig

Herr Gumælius: Jag har ej för afsigt att yrka formligt afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, men ber dock att få yttra några ord i ämnet. Förslaget, hvarom nu är fråga, har utgått från en af representanterne från Göteborg och, om jag ej misstager mig, beror behöfligheten af dess antagande i någon mån derpå, att, med de bestämmelser som nu gälla angående kommunala rösträtten, det särskildt i Göteborg, der plutokratien är mera utvecklad än annorstädes i landet och der företrädesvis förmögna personer väljas till stadsfullmäktige, det bland dessa torde räknas ett förhållandevis stort antal, som icke pläga vistas hemma under sommaren. En följande Riksdag skulle kanske med hänsyn härtill nödgas besluta ytterligare nedsättning i minimiantalet af fullmäktige, så att blott en tredjedel af dem skulle behöfva närvara för besluts fattande, ty det kunde ju hända, att äfven den af Utskottet nu föreslagna nedsättningen, om den bifalles, icke visar sig tillräcklig. Bibehållande af den nuvarande bestämmelsen kan möjligen föranleda, att till fullmäktige välja flera personer med små debetsedlar, och deri ser jag en fördel. Sådana personer äro nu flerstädes nästan helt och hållet uteslutna från dylika platser, och såsom exempel derpå tror jag just Göteborg kunna anföras, der senaste valet såges ha gått i sådan riktning.

Jag skall ej längre upptaga Kammarrens tid och vill nu ej med denna erinran förena något yrkande.

Herr G. C. Mæchel: Antagandet af föreliggande förslag skulle möjligen medföra fördel för de större städerna, der fullmäk-

tiges antal är stort, men icke så i de mindre städerna, hvilka hafva ett fåtal fullmäktige. Man skulle visserligen kunna tycka, att den föreslagna nedsättningen i minimiantalet icke är stor och att verkan deraf icke skulle vara af någon verklig betydelse, men för de mindre städerna, hvilka i medeltal hafva 30 fullmäktige, kan dock förändringen vara af betydligt inflytande. Enligt nu gällande bestämmelser skola minst 20 fullmäktige i dessa städer vara närvarande för fattande af giltiga beslut. Godkännes åter nu föreliggande förslag, skulle endast 16 behöfva närvara, hvadan skilnaden således visserligen icke utgör mer än 4 vid förefallande omröstningar, men hvarigenom dock kunde utföras ett betydligt inflytande, så väl vid valförrättningar, der de flesta rösterna afgöra utgången, som i andra frågor, hvilka måste antagas erhålla en mindre fullständig utredning genom ett fåtal närvarande.

*Angående
stadsfullmäk-
tiges beslut-
messighet.
(Forts.)*

Då Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad utfärdades, delgafs den städerna, hvilka yttrade sig i frågan och antogo de stadganden, som Förordningen då innehöll, hvarföre det nu ej vore med billighet öfverensstämmande att utan städernas hörande på föreslagna sättet göra inskränkningar i deras rättigheter.

Jag har ännu en betänklighet mot förslaget antagande, nemligen den att derigenom större lätthet skulle beredas enskilde fullmäktige, kanske äfven en ordförande, att genomdrifva beslut, hvilka kunde vara af stor betydelse och som kanske hade mindre utsigt till framgång, derest större antal af fullmäktige vore vid frågans afgörande närvarande. Med den rätt, som är enskilde fullmäktige tillförsäkrad, att när som helst hos ordföranden begära fullmäktiges sammankallande, skulle nemligen dessa fullmäktige, för att vinna sitt mål, välja den tidpunkt för sammanträdet, då de visste, att ett större antal af fullmäktige af en eller annan orsak ej kunde komma tillstädes.

Jag tror derföre, att ett godkännande af förslaget skulle vara mindre lyckligt, om ej till och med skadligt, för de små städerna, och yrkar derföre att Utskottets hemställan i denna punkt icke måtte af Kammaren bifallas.

Herr Philipsson: Jag är skyldig hembära den förste ärade talaren min tacksamhet derför att han icke motsatte sig min motion; men jag tackar honom deremot icke för hans skildring af de kommunala förhållanden, som skulle råda i Göteborg, enär hans framställning icke är med verkligheten öfverensstämmande. Jag tror att få samhällen finnas, der plutokratien är så litet rådande som i nämnda stad. Dess fullmäktige äro väl till någon del personer med större förmögenhetsvillkor, men till största delen äro dock alla samhällsklasser representerade, enär fullmäktige utgöras af läkare, militärer, lärare vid elementarläroverken, praktiserande jurister, handlande, fabriksidkare samt handverkare, ja, vid sista valet antogs bland dem jemväl en man, tillhörande den egentliga arbetsklassen.

Angående
stadsfullmäk-
tiges beslut-
messighet.
(Forts.)

Hvad den siste talarens yttrande angår, så anser jag att mitt förslag icke skulle komma att medföra den af honom befarade påföljd, så vida man vill tillämpa gällande författningar. Deremot, såsom jag ock i min motion antydt, skulle det, om min motion afslås, åtminstone i rikets större städer, understundom blifva omöjligt att kunna tillämpa stadgandena i den nyligen utfärdade Kongl. Författningen om försäljning af bränvin m. m. och de ärenden som dermed ega sammanhang. Denna Författning påfordrar ovilkorligen att stadsfullmäktige skola årligen sammanträda under Juli eller Augusti månad.

Nu är emellertid förhållandet att bland stadsfullmäktige, de må vara förmögna eller icke, åtskilliga behöfva under sagda månader, för sin helsas vårdande eller för andra angelägenheter, lemna staden, hvarföre det då ofta blir omöjligt att kunna till detta sammanträde församla ens det i Författningen bestämda minsta antalet ledamöter.

Jag har vidare svårt att förstå, det någon fara för de mindre städerna skulle vara att frukta deraf, att beslutanderätten inom desamma i vissa fall komme att utöfvas af ett mindre antal personer, än förut. Då nemligen fullmäktiges antal der oftast utgöres af det enligt lag minsta, eller 20 personer, så skulle af mitt förslag föranledas en högst obetydlig minskning i det antal ledamöter, som enligt nu gällande lag eger fatta beslut, nemligen en nedsättning från 14 till 11. Denna inskränkning tyckes mig ock kunna utan våda försiggå, helst man besinnar att sistnämnda antal i allt fall öfverstiger det författningensenliga minimiantalet af 8 personer, som erfordras för att kommunalfullmäktige på landet skola kunna företaga ett ärende eller deri fatta beslut.

Beträffande stadsfullmäktiges ordförande, så har han visserligen rättighet att kalla fullmäktige till sammanträde, men mer än halfva antalet af dem måste ju vara tillstädes för att ett afgörande beslut skall kunna fattas; och skulle ordföranden missbruka denna sin rättighet att sammankalla fullmäktige, i afsigt att dermed befrämja egna eller enskildes fördelar, så lärer väl sådant icke böra anses såsom ett fel i lagstiftningen eller kunna af densamma förekommas. Den utväg man har för att vinna rättelse häri består helt enkelt uti att man väljer en annan ordförande.

På dessa och mina i motionen anförda skäl yrkar jag bifall till förslaget.

Herr Clairfelt: Då jemväl inom det samhälle, för hvilket jag har den äran att vara representant, råder samma förhållande som i Göteborg, nemligen att stadsfullmäktige utses från alla samhällsklasser, och då jag tillika vunnit en mångårig erfarenhet om svårigheten att under sommariden kunna åstadkomma ett sammanträde af tillräckligt antal fullmäktige, samt då jag dessutom icke kan hysa ringaste tanke på att dessa stadens förtroendemän skulle vilja af förenämnda omständighet göra missbruk för befräm-

jande af enskilda fördelar; så yrkar jag för min del bifall till Utskottets förslag.

Väl hade uti detsamma bort inrymmas den bestämmelsen att, då under sommartiden viktigare saker förekomme till behandling, desamma skulle bordläggas, tills flere fullmäktige kunde sammanträda, samt först då afgöras; men då med motionen åsyftas att afhjelpa en känbar olägenhet, så inskränker jag mig till att yrka bifall till Lag-Utskottets hemställan.

*Angående
stadsfullmäktiges
beslut-
messighet.
(Forts.)*

Herr Ahlström: Af de rent praktiska skäl, som Herr Philipsson dels i sin motion och dels nu muntligen anfört, anser jag mig ega skäl för att yrka bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Med anledning af hvad den förste ärade talaren anförde, beder jag få förklara, att inom det samhälle, jag har äran tillhöra, har vid de tillfällen, stadsfullmäktiges utlysta sammanträden behöft inställas eller ett sammanträde efter skedd utlysning måst uppskjutas till följd deraf att ett beslutfört antal ledamöter icke funnits i staden tillstädes, det aldrig hittills inträffat, att ett större antal varit frånvarande, än att en eller två fattats i det antal af $\frac{3}{5}$, som erfordras. Jag hysar icke heller några farhågor, att, om förslaget bifalles, ett annat förhållande skulle till följd deraf inträffa och att således någon ytterligare inskränkning af beslutandantalet framdeles kunde i fråga komma. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag i den föredragna punkten.

Herr Peter Olsson: Jag trodde icke det var skäl att förändra lagstiftningen därför, att, vid dess praktiska tillämpning, på ett eller annat ställe svårigheter visat sig derutinnan att personer af stadsfullmäktige, hvilka man hade anledning tro skulle intressera sig för kommunens angelägenheter, icke funnit sig vid de tillfällen, då kommunens angelägenheter företagits till behandling. Om nu deras frånvaro varit föranledd af resa till badort eller af andra omständigheter, så är detta något hvartill vi icke få taga hänsyn, då fråga är om antagande af förslag till lagförändring i sådant syfte. Vi måste betrakta saken från en annan synpunkt och se till huruvida det är lämpligt att lägga beslutandemakten i händerna på ett ännu mindre antal af den korporation, som representerar den ena eller andra staden. Betraktadt från denna synpunkt, finnes måhända skäl som tala för en dylik förändring med afseende på de större städerna i riket, der icke, såsom t. ex. i Stockholm, ett sådant medgifvande redan är gjort, men deremot kan jag icke biträda en dylik förändring med afseende å de mindre städerna, emedan vi derigenom än ytterligare skulle gå ett steg i den riktningen att lägga kommunens angelägenheter i händerna på ett fåtal. Det är af denna anledning som jag hysar betänkligheter vid att bifalla Lag-Utskottets föreliggande förslag, och jag skulle derjemte vilja uttala den förmodan att, på samma sätt som man nu klagat öfver svårigheten att få samlade så många af

Angående
stadsfullmäk-
tiges beslut-
messighet.
(Forts)

herrar stadsfullmäktige, att beslut kan fattas, på samma sätt kan framdeles — om det nu beslutas att endast halfva antalet, i stället för två tredjedelar, behöfver vara närvarande — uppstå klagomål öfver svårigheten att få ens hälften tillsammans. Under sådana förhållanden hemställer jag till Herrarne, huruvida det verkligen vore välbetänkt att för närvarande vidtaga den af Lag-Utskottet föreslagna förändringen. Om det finnes något intresse för kommunens angelägenheter — och detta måste väl förutsättas vara förhållandet inom de flesta samhällen, hvilka representeras af stadsfullmäktige — så infinna sig antagligen två tredjedelar af antalet stadsfullmäktige, då man vet att ett så stort antal behöfves för att kunna fatta beslut.

Af dessa skäl yrkar jag afslag å Lag-Utskottets betänkande i den föredragna punkten.

Herr Hübinette förenade sig med Herr Peter Olsson.

Herr Gjerling: Gerna medgifver jag att genom ett beslut i riktning af Lag-Utskottets förslag möjligen en större makt än hittills blir lagd i händerna på stadsfullmäktiges ordförande, men vådan deraf anser jag ringa eller ingen, och skulle mot all förmodan en sådan makt missbrukas, så torde korrektiv deremot icke uteblifva.

Den siste ärade talaren sade sig hysa den åsigten att lika lätt som stadsfullmäktiges sammanträden under nuvarande förhållanden kunde omöjliggöras derigenom att det i lag bestämda minimiantalet af $\frac{2}{3}$ utaf antalet stadsfullmäktige icke komme tillstädes, lika lätt kunde, efter vidtagandet af den nu föreslagna nedsättningen af minimiantalet till hälften af hela antalet stadsfullmäktige, sammanträdena omintetgöras derigenom att icke det lagstadgade antalet infunne sig. Jag för min del kan knappast tänka mig möjligheten af någonting dylikt och vill icke godkänna ett sådant resonement. ty det synes mig alldeles tydligt att man med större lätthet kan få tillsammans ett mindre antal än ett större. Den värde talarens åsigt härutinnan torde därför icke kunna tillmätas någon större betydelse eller berättiga till afslag å Lag-Utskottets förslag.

Inom det samhälle, som jag tillhör, har ingalunda — såsom Herr Gumelius antydde vara förhållandet inom åtskilliga kommuner — stadsfullmäktiges sammansättning blifvit sådan att endast penningen är representerad. Stadsfullmäktige väljas der snart sagdt inom alla samhällsklasser, och för närvarande äro också nästan alla samhällsklasser derstädes inom stadsfullmäktige representerade. Deremot är jag på grund af lång erfarenhet inom det samhälle, jag tillhör, i tillfälle att vitsorda, det stora svårigheter stundom mött att vid viss tid på året få tillsammans det antal stadsfullmäktige, som för närvarande erfordras för fattandet af giltigt beslut. Icke af den anledningen som skulle någon af stadsfullmäktiges medlemmar på minsta sätt visa bristande intresse för de kommunala frågor, hvilka förekomma, utan därför att, hvad särskildt beträffar Karlskrona samhälle, åtskilliga personer, tillhörän

de stadsfullmäktiges antal, af omständigheter, hvilka icke stå i deras makt att undanrödja, råka att vara borta en del af året. Under de år jag varit stadsfullmäktig i Carlskrona har derföre hos mig mer och mer rotat sig den åsigten, att lagstiftaren, på samma gång som minimiantalet af närvarande stadsfullmäktige nedsättes, jemväl borde bestämma ett visst antal suppleanter, som efter behof skulle inträda. Denna utväg att komplettera stadsfullmäktige har jag icke för afsigt att nu föreslå, men då icke från annat håll framkommit något förslag, som bättre egnar sig att utjemna förhållandena, än just Herr Philipssons motion, så tillstyrker jag för min del bifall till Lag-Utskottets förslag.

Angående
stadsfullmäktiges
bestut-
messighet.
(Forts.)

Herr Gumælius: Då jag förra gången hade ordet, tillät jag mig icke att framställa något yrkande. Jag trodde nemligen, att den insaga, jag då gjorde, skulle blifva den enda, och det var under sådan förutsättning, som jag icke ansåg mig böra framkomma med något påstående. Men då jag sedermera funnit min åsigt vinna understöd och att ett par af Kammarens ledamöter yrkat afslag i Utskottets hemställan i den föredragna punkten, så ber jag att få instämna i deras yrkande. De talare, som sedan yttrat sig, hafva emellertid sett frågan från helt olika synpunkter, i det att den ene gifvit rätt åt, den andre bestridt mitt yttrande att det lika lätt skulle kunna inträffa, att om man nu nedsatte minimiantalet för besluts fattande af stadsfullmäktige till *hälften*, en ytterligare nedsättning snart nog måhända torde erfordras. Jag finner det nog beqvämt för åtskillige stadsfullmäktige, om villkoren så till vida mildras, att blott ett måttligt antal stadsfullmäktige behöfver vara tillstädes vid sammanträdena. Man kan då fullgöra sina kommunala pligter, som man snart sagt uppdragit åt sig sjelf — ty Herrarne medgifva nog, att stadsfullmäktige efter nuvarande rösträtt på många håll välja sig sjelfva — efter som det bäst lämpar sig, när man har tid eller icke har något trefligare för sig; och blir detta genom genom Riksdagens beslut understödt, skulle det ej förvåna mig, om stadsfullmäktige sjelfva sedermera lägga ytterligare hyende under beqvämlighetslusten. Jag tror nog, att det deremot kan blifva obeqvämt på åtskilliga håll, om man afslår Utskottets förslag, enär man då kanske nödgas välja flera stadsfullmäktige bland dem som förblifva hemma hela året, och som måhända hafva litligt intresse för allmänna angelägenheter, om än icke tillräckligt stora debetsedlar. Emellertid, då här i dag så mycket ordats om prejudikat, tillåter jag mig återopa ett dylikt med afseende å förevarande fråga. Andra Kammaren har nyss uti den fjerde punkten af föreliggande betänkande beslutit att förmilgen godkänna Utskottets motivering, oaktadt motsatsen blifvit af ett par talare yrkad, och i förenämnda motivering heter det: «Då här till kommer, att af motionens bifallande skulle föranledas den oegentlighet, att landskommunen komme att beröfvas en befogenhet, som för stadskommunen, hvilken med motionen icke afses,

Angående
ett stadsfullmäk-
tiges beslut-
messighet.
(Forts.)

skulle fortfarande bibehållas, hemställer Utskottet o. s. v. Jag ber att få i Herrarnes minne återkalla, att enligt kommunalförfattningarne finnes — åtminstone på papperet — kommunalfullmäktige på landet, och här är intet förslag väckt, att kommunalfullmäktige skulle ega befogenhet att fatta beslut med något mindre antal tillstådesvarande än förut är stadgadt. Detta har likväl icke hindrat Lag-Utskottet att tillstyrka ett förslag, som blifvit väckt till fördel, såsom några säga, till olägenhet, enligt andras förmenande, för vissa städer.

Jag anser mig böra tillägga, att det på mig gjort ett godt intryck, att landrepresentanterne i allmänhet icke yttrat sig i denna fråga, utan låtit stadsrepresentanterne temligen ostördt få afgöra saken, och jag hemställer slutligen vördsamt om afslag å motionen.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Utan afseende å det intryck, som det kan göra på den siste ärade talaren, anhåller jag att få yrka bifall till denna punkt, då jag sjelf varit med om förslaget i Utskottet. Jag har inom Lag-Utskottet funnit alla städernas representanter af samma mening som motionären, med undantag af en enda, och då jag har den erfarenhet af det kommunala lifvet på landet, att såväl kommunalnämnd som kommunalfullmäktige, hvilka vid beslutens fattande endast behöfva vara till halfta antalet representerade, icke genom de beslut, som på så sätt tillkommit, åstadkommit någon skada eller olägenhet, samt det i många fall kan vara svårt äfven på landet att få detta lilla antal samladt — ehuru man der icke tyckes i allmänhet egna tiden så mycket åt några resor till badorter, som har uppgifvits i afseende på invånare i städerna — så får jag hufvudsakligen på dessa skäl vördsamt hemställa om bifall till Utskottets förslag.

Herr Helander: I den stad, der jag är bosatt, har jag sedan mer än tio år tillbaka varit stadsfullmäktiges ordförande, och saknar sålunda ej erfarenhet i denna fråga. Fullmäktiges antal är der 21; det beslutsmässiga antalet således 14. Flera gånger har det inträffat att endast 13 ledamöter kommit tillstädes. Visserligen har man understundom lyckats att komplettera antalet derigenom att bortrest ledamot, tidigare än ämnadt varit, återkommit, endast på det att vid ånyo utsatt sammanträde inkommet ärende måtte kunna afgöras, men uppenbart är väl att genom nu gällande bestämmelse det kan inträffa, att angeläget ärende, af beskaffenhet att böra skyndsamt afgöras, måste hvila derföre att beslutsmässigt antal ledamöter fattas. Sant är väl att sådan händelse icke i hvarje fall, äfven om det beslutsmässiga antalet nedsättes från 2 till hälften, kan förekommas; men hvar och en måste väl medgifva, att här antydda olägenhet då skulle komma att betydligt förminska; ja att det skulle blifva ytterst sällsynt att stadsfullmäktig-sammanträde inställes derföre, att beslutsmässigt antal ledamöter ej kommer tillstädes. Erfarenheten har visat, att af denna anledning dylikt sammanträde inom det samhälle jag tillhör aldrig behöft in-

ställas, om hvad som nu föreslås varit lag. Jag finner mig därför böra bifalla den af Utskottet till antagande förordade motionen.

Angående
stadsfullmäktiges
berednings-
messighet.
(Forts.)

Herr Toll: Jag ber blott få tillkännagifva, att jag instämmed i de af Herrar P. Olsson och Gumælius uttalade åsigter. Det förefaller mig nemligen högst eget, om någon, efter att hafva motagit kommunens förtroende att vara dess fullmäktig, skulle kunna efter behag gå till och komma ifrån kommunalrepresentations sammanträden. Blevde det genom lag bestämmt, att icke mer än hälften af stadsfullmäktige behöfde vara närvarande för att beslut skulle kunna fattas, så kunde det ju inträffa, att man framdeles, om det befunnas att ej heller detta antal behagade infinna sig, kunde vilja föreslå en ytterligare nedsättning, t. ex. till en tredjedel. Jag anhåller således för min del om afslag å Utskottets förslag.

Häruti instämde Herr *Elfstedt*.

Herr Walldén: Då ett par föregående talare bland annat anført såsom ett skäl mot bifall till Lag-Utskottets förslag, att om antalet af stadsfullmäktige, som för besluts fattande böra närvara vid sammanträdena, nedsattes till hälften, det ändock skulle kunna inträffa att det erforderliga antalet icke komme tillstädes, utan sammanträdet i anledning deraf måste uppskjutas, så ber jag få erinra att här i Stockholm ett dylikt stadgande varit gällande ända ifrån den nya kommunallagsstiftningens införande. Det har ej heller, såvidt jag har mig bekant, hittills inträffat att något sammanträde af hufvudstadens stadsfullmäktige behöft inställas på den grund, att det för iättande af beslut stadgade antalet stadsfullmäktige ej varit vid sammanträdet början närvarande, men väl har det någon gång händt, att sammanträdet måst upplösas därför, att åtskillige stadsfullmäktige, uttröttade efter en långvarig diskussion, sent på natten aflägsnat sig. För min del anser jag således icke i det afseendet några betänkligheter emot Utskottets förslag förefinnas, utan yrkar, då i öfrigt inga andra talande grunder blifvit emot förslaget anförda, bifall till detsamma.

Herr Philipsson: Jag finner mig nödgad att ännu en gång begära ordet med anledning af ett yttrande utaf herr Gumælius. Han åberopade såsom ett skäl för afslag å Utskottets förslag Kammarrens nyss fattade beslut i fråga om fjerde punkten af betänkandet, genom hvilket Kammarren på visst sätt uttalat, att man icke i fråga om kommunernas befogenhet borde införa särskilda bestämmelser för landskommunerna och stadskommunerna. Men den med motionen åsyftade reformen afser just att inom städerna åvägabringa *samma* förhållande, som inom landskommunerna egt run alltifrån kommunalförordningens för landet införande. Trettionde-andra § af kommunalförordningen för landet föreskrifver nemligen, att kommunalfullmäktige ej må något ärende företaga eller deri besluta, såvida icke flere än hälften af dem äro tillstädes, och fyratioåttonde §

Angående
stadsfullmäk-
tiges beslut-
messighet.
(Forts.)

i samma förordning stadgar, att kommunalnämnden ej må handlägga något ärende, der icke mer än hälften af ledamöternes hela antal tillstädes är, dock att, der ledamöterna endast äro tre, hela antalet bör tillstädes vara». Utskottet åsyftar således med sitt förslag just införandet af samma grundsats beträffande det beslutföra antalet stadsfullmäktige, som den hvilken sedan länge gällt i fråga om kommunalfullmäktige och kommunalnämnd på landet.

Medan jag har ordet vill jag fästa uppmärksamheten på ett annat yttrande, som flera gånger lär afton af olika talare blifvit fäldt. De hafva sagt, att man icke till stadsfullmäktige bör välja personer, som hafva det behovet eller den ovanan att om sommaren resa bort till en badort eller på landet för att der söka en för helsan välbehöflig rekreation. Jag tror emellertid, att detta är förhållandet icke blott i Göteborg, utan i andra städer t. ex. Upsala, som väl icke kan kallas ett plutokratiskt samhälle, såsom en talare belagade benämna den förra staden, utan tvärtom måste anses för ett vetenskapernas och bildningens hemvist. I Upsala lär det nemligen, efter hvad jag från trovärdigt håll hört sägas, sommartiden ganska ofta hafva inträffat, att stadsfullmäktige måst inställa sina sammanträden af brist på tillräckligt antal tillstädeskomne ledamöter. Hurudant förhållandet är i andra städer, har jag mig visserligen icke bekant; men jag vågar dock tro, att det nu nämnda skälet icke är en tillräcklig grund för att motsätta sig reformen; tvärt om, jag finner i denna omständighet ett skäl för densamma. Ty man bör väl icke afhålla sig från att välja de skickligaste och lämpligaste personerna i ett samhälle till stadsfullmäktige, därför att de icke alltid kunna ställa sig till stadens tjänst hela året om. Jag tror icke heller att några andra giltiga skäl blifvit emot förslaget anförda och yrkar således fortfarande bifall till detsamma.

Herr Afzelius instämde med Herr Philipsson.

Herr Gumælius: Blott några ord! Den senaste ärade talaren återopade erfarenheten från Upsala stadsfullmäktige och Upsala-representanten instämde med honom. Vi hafva eljest nyligen fått underrättelse om ett tryckfel, som insmugit sig vid de anmälda reservationerna, nemligen i det fallet, att Upsala-professorn Ribbing i Utskottet just vid denna punkt varit af olika mening med Upsala-representanten här i Kammaren.

Den senaste talaren anförde mot mig något, som kommunallagen innehåller om kommunalnämnden. Om den ärade talaren hade hört på mig, så skulle han hafva funnit, att jag talade om kommunalfullmäktige och ej om kommunalnämnden.

En ärad ledamot på stockholmsbänken — det var Herr Wallden — yrkade bifall till Utskottets hemställan och stödde sig dervid på den erfarenhet, han vunnit, hos stadsfullmäktige i Stockholm, ibland hvilka den nu af Utskottet föreslagna bestämmelsen om halfva antalets befogenhet redan är genomförd. Jag skulle

vilja till hans genomläsande rekommendera en för ett par dagar sedan i en läsvärd tidning — det var Stockholms Dagblad — förekommande, förtjenstfull uppsats, deri kommunalandan i hufvudstaden, särskildt med hänsyn till stadsfullmäktig-inrättningen, blifvit behandlad efter förtjenst. Der ser man verkningar af valsättet och af det beqväma lagstadgandet.

*Angående
stadsfullmäktiges
beslut-
messighet.
(Forts.)*

Herr H. Schultz: Då jag alltsedan kommunalinstitutionens införande tillhört stadsfullmäktige inom den kommun, der jag är boende, ber jag att få anföra den erfarenhet, jag kunnat förskaffa mig. Jag får då säga att det högst sällan inträffat, att det varit omöjligt att när som helst utlysa sammanträden med stadsfullmäktige och sluter deraf, att det icke är skäl att för en del mindre intressen åstadkomma en förändring i lagen. då man i och med detsamma måhända skulle förfela vissa viktiga ändamål med denna institution. Då kommunen bestämt ett visst antal stadsfullmäktige, föreställer jag mig, att det icke är klokt att bestämma, det endast hälften af dem behöfver vid sammanträdena komma tillstädes. Det vore då, efter mitt förmenande, klokare att nedsätta stadsfullmäktiges antal, men på samma gång fastställa, att minst $\frac{2}{3}$ af dem skulle vara tillstädes för beslutsfattande. För min del är jag alldeles öfvertygad om, att, då kommunallagarne stiftades, lagstiftaren icke tänkte sig, att i fråga varande myndighet skulle kunna i så hög grad, som nu eger rum, skuldsätta kommunen. Jag syftar härvid på de lån till jernvägsbyggnader, som kommunerna genom sina fullmäktige till så ofantligt stora belopp beslutat och upptagit. Jag anser det vara nödvändigt, att, då stadsfullmäktige skola besluta öfver t. ex. sådana stora skuldsättningar för kommunen, större delen af dem bör vara närvarande och i beslutet deltaga. Det är dessutom ingalunda att uppmuntra intresset för kommunalstyrelse att stifta en lag, som säger, att fullmäktige skola vara så och så många, men om hälften af dem kommer tillstädes, så är det tillräckligt. Det är åtminstone ett mycket vådligt experiment med intresset för denna institution, och då jag för min del icke kan instämma i Utskottets betänkande eller motiveringen därför, yrkar jag afslag å Utskottets framställning.

Herr Grenander: Enär de af Kammarens ledamöter, hvilka såsom stadsfullmäktige haft några erfarenhetsrön att i denna sak meddela, torde här böra uttala dem, så och då jag varit ordförande bland stadsfullmäktige inom den kommun, jag tillhör, alltsedan denna institution infördes, anser jag mig böra säga, att den här föreslagna förändring är för kommunalangelägenheternas handhafvande å de i författningen härom föreskrifna tidpunkter, enligt min uppfattning, af högsta behof påkallad, icke, så vidt jag haft tillfälle erfar, med anledning af visadt bristande intresse hos stadsfullmäktige, utan till följd af deras i tjenstgörsmål, afärer eller för helsevård, särdeles under sommarmånaderna, ofta

Angående
stadsfullmäktiges
beslut-
messighet.
(Forts.)

nödtvungna bortovaro; och att den risk, man här befarat af det ökade inflytande en ordförande genom förändringen skulle kunna tillskansa sig, åtminstone icke bör blifva långvarig, ty från en ordförande, som skulle vilja begagna sig af det mindre antalet närvarande fullmäktige för att genomdrifva beslut, skola de säkerligen vid nästa val befria sig, och val till ordförande bland stadsfullmäktige skall anställas årligen i Januari månad. Jag yrkar bifall till Utskottets framställning.

Grefve Sparre: Då min reservation mot Utskottets framställning i denna punkt af förbiscende icke blifvit antecknad, ber jag att få tillkännagifva, att jag i Utskottet varit af olika mening med majoriteten. Jag betviflar icke att, på sätt den siste ärade talaren yttrade, fall icke så sällan kunna förekomma, då det skulle vara beqvämt att hafva det föreslagna lagstadgandet genomfördt. Lagen skrives dock icke blott för att underlätta bekvämligheten hos den myndighet, som skall utöfva en kommuns beskattningsrätt. Lagen är, efter min uppfattning, skriven i den syftning, som 9 § i författningen om kommunalstyrelse i stad angifver. Deri säges:

“I stad, der stadsfullmäktige äro tillsatte, inskränkes allmänna Rådstugans befattning till val af stadsfullmäktige och beslut om den i 7 § 3 mom. omförmälda fråga”. Således hafva stadsfullmäktige beslutanderätt i alla möjliga kommunen rörande frågor.

Hitt hörer frågan om beskattningen, hvilken tilläfvventyrs stundom torde blifva ganska tung för kommunen. Under sådana förhållanden torde väl icke vara för mycket begärdt, om lagstiftaren säger, att, “då en sådan myndighet lägges i deras händer, de också temligen mangrant skola vara tillstädes vid sammanträdena”. Eller anse Herrarne lämpligt, att i en kommun, der stadsfullmäktiges antal består af 20 och således 11 medlemmar kunna fatta beslut i en fråga, sex — säger sex — af desse skulle kunna pålägga kommunen en beskattning, som kunde räcka kanske i 100 år, såsom fallet kan vara med t. ex. ett lån, som långsamt skall amorteras. Sådan har lagstiftarens mening icke varit; den har varit, att, då han velat lägga i dessa stadsfullmäktiges händer beskattningsrätten öfver kommunen, de också skulle med så mycken uppmärksamhet iakttaga hvad deras pligt tillhörde, att de åtminstone icke voro frånvarande, då en så viktig fråga inom stadsfullmäktige skulle förekomma, som att beskatta alla kommunens medlemmar. Af den orsaken stadgar också lagen böter för utevaro, den vill, att alla fullmäktige skola vara närvarande. Men om det också skulle inträffa, att icke alla kunna infinna sig, så vill lagstiftaren, att åtminstone två tredjedelar af antalet skola vara tillstädes.

Jag ber att få fästa Kammarens uppmärksamhet vid ett ytt-
rande, som nyss afgafs af en representant från Stockholm. Han sade, att det högst sällan hade inträffat, att i Stockholm ett beslut af stadsfullmäktige icke kunnat fattas, därför att stadgadt an-

tal ledamöter icke varit tillstådes, såvidt icke sammanträdet varat långt in på natten. Häraf, mine Herrar, skulle följdén kunna blifva, att, om jag t. ex. vill genomdrifva en fråga, och vet, att åtskillige af fullmäktige äro qvällssömnige eller skola bort på en middag, som de icke vilja försumma, jag kan uppehålla diskussionen så länge, tills de börja pallra af, och derefter, då endast hälften af ledamöterna är kvar, genomdrifver ett beslut, hvarigenom jag lägger en skatt på kommunen.

*Angående
stadsfullmäktiges
beslut-
messighet.
(Forts.)*

Den, som af medlemmarne i en kommun mottagit det ansvarsfulla uppdraget att föra deras talan, att beskatta dem, att fatta beslut å deras vägnar — den må också betänka, att han har skyldighet att motsvara det förtroende, som lemnats honom; och jag anser således det vara mot principen i kommunallagarne stridande att i föreslagna syftet ändra deras bestämmelser. Inom Utskottet försvarade sig ock temligen ihärdigt denna mening, men då, såsom jag tror, endast en af Utskottets ledamöter delade den, och jag, i egenskap af ordförande, icke ville vara synnerligen envis, ville jag der icke uppehålla diskussionen i ämnet. Då jag emellertid nu hört, att flere af Kammarens ledamöter hysa onahanda åsigt, har jag icke velat underlåta att här uttala den.

Herr Santesson: Jag har begärt ordet för att yrka bifall till såväl motionärens förslag, som Utskottets hemställan i denna fråga. Jag anser nemligen det icke ligga någon våda i att antaga det föreliggande föreslaget. Inom den kommun, der jag är bosatt, finnas 21 stadsfullmäktige, af hvilka jag under lång tid varit medlem; och jag har ännu icke sett något exempel på, att desse stadsfullmäktige, så snart någon viktig fråga varit att bevaka, icke, så vidt möjligt varit, mangrant infunnit sig. Det möjligen föresväfvar mig dock, att laga skäl skulle kunna förekomma, som hindrade en del af dem att vara tillstådes, så att antalet icke kunde uppgå till det i lagen bestämda, för att ett beslut skall kunna fattas; men i sådant fall är jag likväl förvissad om, att det antal stadsfullmäktige, som motionären föreslår, eller "flera än hälften af deras hela antal", skulle, i händelse Utskottets hemställan bifölles, då en viktig fråga vore å bane, noga passa på att bevaka kommunens och, jag må tillägga det, deras eget intresse.

På de skäl, jag nu i korthet aufört, får jag för min del yrka bifall till det förslag, Lag-Utskottet här framställt.

Herr Granlund: Om här vore fråga endast om de större städerna, der stadsfullmäktiges antal uppgår till 40 eller 50, skulle jag odeladt skänka motionen mitt bifall; men vi måste också tänka på förhållandet inom de mindre städerna, der endast 20 stadsfullmäktige finnas. Jag har, alltsedan denna institution började, tillhört fullmäktiges antal i den stad, der jag är boende, men jag har icke erfarit, att något sammanträde der behöft uppskjutas genom ledamöters uteblifvande. Deremot befarar jag, att det föreslagna stadsgandet en eller annan gång skulle kunna leda till men för kom-

*Angående
stadsfullmäktiges
beslut-
messighet.
(Forts.)*

munen. Det skulle nemligen möjligen kunna hända, att man begagnade ett tillfälle, då man hade sig bekant, att de värsta motståndarne till ett förekommande förslag vore borta, för att begära ett sammanträde med fullmäktige, och då med 11 personer, deraf 6 således egde beslutanderätt, kunde beslutas större utgift för kommunen, hvilken kunde räcka icke allenast i en utan äfven i andra generationers tid, såsom t. ex. ett anslag till någon jernvägsanläggning med mera dylikt eller för utförande af större byggnadsföretag, såsom till exempel ett större hotell, hvilket på flera ställen inträffat, deraf ringa eller ingen inkomst vunnits. Då desse fullmäktige äro fullt berättigade att besluta en sådan och mångahanda andra utgifter, och någon appell mot deras beslut, så vidt detsamma i laga ordning tillkommit, icke finnes, böra väl åtminstone två tredjedelar, såsom nu är stadgadt, vara närvarande af de förtroendemän staden för sig utvalt.

Då således jag icke finner förslaget för de mindre städerna lämpligt, förenar jag mig med dem, som yrkat, att detsamma måtte af Kammaren afslås.

Herr Gumælius: Jag har att göra en ursäkt, eljest skulle jag icke ytterligare ha besvärat Kammaren.

Jag har så litet fäst uppmärksamhet vid hvad man kallar kommunalfullmäktige, och jag hade min plats så långt borta från Herr Philipsson, att jag icke erinrade mig stadgandet om dem och icke hörde, att han, såsom jag sedan erfarit, verkligen uppläste stadgandet jemväl om kommunalfullmäktige. I afseende på dessa fullmäktige är sålunda stadgadt, att "flere än hälften" äro nog för att fatta beslut. Men, i fråga om kommunalfullmäktige kan ett dylikt stadgande just icke orsaka någon skada!

Herr Boman: Af diskussionen har framgått, att de som vilja motsätta sig Utskottets förslag hufvudsakligen fästat afseende vid förhållandena i de mindre städerna. Grefve Sparre nämnde, att om en stad hade t. ex. 20 stadsfullmäktige, så kunde, derest Utskottets förslag bifolles, 11 bland dem fatta beslut, och af dessa 11 utgjorde 6 tillräcklig pluralitet att afgöra förekommande frågor. Efter nu gällande kommunalförfattning är skilnaden i detta hänseende verkligen ganska obetydlig. Om vi nemligen fasthålla nyssnämnde af Grefve Sparre omnämnda exempel, så utgöra af 20 stadsfullmäktige 14 tillräckligt antal för att fatta beslut. Om nu vid en frågas afgörande 7 röster afgifvas för hvardera meningen, så blir beslutet i enlighet med den af ordföranden omfattade. Således: den förskräckligt stora skilnaden mellan det gamla och det föreslagna nya stadgandet skulle i detta fall inskränka sig till en enda röst. Häruti finner jag alltså icke, att någon synnerligen stor våda kan ligga. I de större städerna har man allmänt erkänt, att vådan af denna förändring icke är stor, utan snarare ingen. Då härtill kommer, att de fördelar, som genom förslaget antagande skulle vinnas, vida öfverväga de obetydliga olägenheter

som deraf möjligen skulle kunna uppstå, så yrkar jag för min del bifall till Utskottets förslag.

*Angående
stadsfullmäktiges
beslut-
messighet.
(Forts.)*

Herr Königsfeldt: Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet stadgar i § 32, att kommunalfullmäktige må ej ärendet företaga eller deri besluta, såvida icke flere än hälften af dem äro tillstädes. *På landet* har detta stadgande icke visat sig innebära någon våda; och jag tror icke att det skulle vara farligt att tillämpa detsamma äfven i stad.

Någre talare hafva visserligen förmenat, att, derest detta lagbud vore gällande äfven för städerna, ett fåtal af dessas innevärnare skulle kunna skuldsätta hela kommunen för längre tid. Men mot en sådan fara finnes ett preservativ i 74 och 75 §§ af Kongl. förordningen angående kommunalstyrelse i stad, hvaruti, bland annat, stadgas att upptagande af lån, stäldt på längre återbetalningstid än två år, skall underställas Kongl. Maj:ts pröfning, äfvensom att påläggande af afgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år, skall af Konungens Befallningshafvande fastställas.

Då jag sålunda icke kan finna någon den ringaste fara för framtiden ligga uti ett bifall till Utskottets hemställan, så förenar jag mig med dem som derom framställt yrkande.

Herr F. Mæchel: Jag begärde ordet egentligen med anledning af Grefve Sparres framställning derom, att i en stad med t. ex. 20 stadsfullmäktige 11 af desse skulle, derest Utskottets förslag blefve lag, utgöra beslutgiltigt antal, samt följaktligen 6 personer kunna fatta beslut i förekommande frågor.

Sedan dess har emellertid Herr Boman med samma exempel visat, hurusom skilnaden mellan Utskottets förslag och nuvarande stadgande i detta hänseende vore ganska obetydlig, enär i en stad med 20 stadsfullmäktige minst 14 af desse, enligt nu gällande författningar, måste vara tillstädes för att beslut må kunna fattas. Af dessa 14 kunna nemligen 7 bilda pluralitet, då ordföranden står på deras sida. Jag behöfver således icke längre uppehålla mig vid detta exempel.

Nu bör det visserligen icke förnekas att, då genom kommunallagstiftningens införande beslutanderätten i stadskommunernas hushållningsangelägenheter öfverflyttades från samtliga röstberättigade till stadsfullmäktige, detta väckte ett visst missnöje hos en stor del af de stadskommunernas medlemmar, som icke lyckades blifva ledamöter af denna nya institution; och vid sådant förhållande medgifver jag, att man bör iakttaga varsamhet i att ytterligare inskränka antalet af dem som skola utöfva denna beslutanderätt. Men flere föregående talare hafva här påpekat de praktiska skäl som tala för den föreslagna förändringen, och jag är äfven i tillfälle att från min kommun vitsorda, hurusom det ofta, i synnerhet under sommartiden, inträffat svårighet att få det nu föreskrifna antalet två tredjedelar tillsammans, så att beslut kun-

Angående
stadsfullmäk-
tiges beslut-
messighet.
(Forts.)

nat fattas, hvarföre jag ock utur denna synpunkt tror, att det skulle lända till stor fördel för ärendenas ordentliga handläggning, om det för besluts fattande nu erforderliga minimiantalet ledamöter kunde i någon mån inskränkas. Hvar och en som något närmare betraktar saken, skall ock, som jag förmodar, inse att genom denna förändring icke några särdeles stora rubbningar i bestående förhållanden skola ega rum, om man återgår till de förhållanden, som funnos, innan kommunalförfattningarne tillkommo, och erinrar sig de tider, då stadens röstberättigade invånare egde att på allmän rådstuga fatta beslut, så tror jag icke det skall kunna förnekas — hvarom äfven mängen af egen erfarenhet kan lemna vitsord — att ofta beslut fattades af magistratens medlemmar jemte tre å fyra bland stadens invånare, som händelsevis och alldeles oförberedda kommo tillstädes. Jag tror således, att de förespeglade vådorna af Utskottets förslag, långt ifrån att blifva större än förr, då stadens invånare i sin helhet egde beslutanderätt, snarare skola blifva obetydliga eller inga, samt att tvärtom stadsfullmäktige hädanefter som hittills skola fatta sina beslut efter mogen öfverläggning.

På dessa skäl, och då jag icke inser vådan af att bifalla Utskottets förslag, helst jag å ena sidan antager att viktigare frågor icke gerna företagas under den period, då flere stadsfullmäktige äro frånvarande, men å andra sidan äfven anser det vara ganska viktigt, att de ärenden, som icke tåla uppskof, icke heller blifva uppehållna, yrkar jag bifall till Lag-Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med derunder gjorda yrkanden, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd, i anledning hvaraf en omröstningsproposition af följande lydelse nu uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i 7:de punkten af utlåtandet N:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan afslagen.

Omröstningen försiggick och utföll med 62 ja mot 79 nej; och hade Kammaren alltså afslagit Utskottets förslag.

Angående
särskildt
landsting för
Öland.

8:de punkten.

Uti afgifven motion hade Herr A. P. Danielsson yrkat, att

3 § i Kongl. förordningen om landsting den 21 Mars 1862 måtte erbålla ett tillägg af följande innehåll:

“När ön Öland till följd af sitt läge kommer, på framställning derom, att blifva ett särskildt landsting, må landstingsmännen på Öland väljas sålunda:

att stad med 500 invånare eller derunder utser 1 landstingsman, med öfver 500 till och med 1,000 invånare 2 landstingsmän; med öfver 1,000 till och med 2,000 4 landstingsmän o. s. v.

att hvarje härad eller tingslag med 2,000 invånare utser 1 landstingsman, med öfver 2,000 till och med 4,000 2 landstingsmän, med öfver 4,000 till och med 8,000 4 landstingsmän o. s. v. efter samma beräkning för öfverskjutande folkmängd“.

Och hade Utskottet, efter behandling af denna motion, funnit sig böra hemställa, att densamma icke måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan uppläsning skett af Utskottets i fråga varande förslag anförde

Herr Danielsson: Det är klart att det måste vara svårt att uppträda i en fråga sådan som denna, som rör ett så särskildt lokalintresse eller lokalförhållande, att man kan hysa föga hopp om understöd; men jag har ansett mig böra taga ordet för att någorlunda redogöra, hvarföre jag äfven i år återkommit till denna fråga.

Förhållandet är, som man vet, att till följd af 1862 års Kongl. förordning om landsting sammanträdde de första landstingen år 1863. Vid detta Kalmar läns första landsting uppstod fråga om länets fördelning i flera landstingsområden. Förslaget härom vann bifall vid 1864 års landsting, som beslöt, att länet skulle utgöras af 3 landstingsområden nemligen Kalmar läns södra, Kalmar läns norra samt Ölands. Detta beslut insändes till Kongl. Maj:t för att vinna fastställelse, men Kongl. Maj:t ansåg att Öland icke för närvarande kunde få utgöras ett särskildt landstingsområde, emedan landstingsmännens antal icke uppgick till 20.

Detta var hufvudsakliga skälet, hvarför landstingets beslut icke vann Kongl. Maj:ts fastställelse. Sedan dess har Öland varit och är tillsammans med länets södra landstingsområde, och olägenheter häraf hafva mer än en gång gjort sig känbara. Landstinget utgöres af 9 ledamöter från Öland mot 26 från fastlandet. Här af följer naturligtvis, att Ölands landstingsmän hafva föga inflytande på landstingets beslut. Ty i frågor som röra fastlandet har detta naturligtvis öfvervigtet, och i frågor rörande Öland utvisar vanligen omröstningen siffrorna 9 mot 26. Öland beror således helt och hållet af fastlandets goda vilja; fastlandet är visserligen enligt landstingslagen i sin goda rätt, men det är uppenbart, att ön genom ett sådant förhållande skall hämmas i sin utveckling.

*Angående
särskildt
landsting för
Öland.
(Forts.)*

Angående
särskild
landsting för
Öland.
(Forts.)

Denna olägenhet har gjort sig allt mer och mer känbar och har föranlett framställningar från ön att få utgöra eget landstingsområde. I fjor, då jag väckte motion härom, hade jag i min hand, för att öfverlemnas till vederbörligt Utskott, protokoll från icke mindre än 25 kommunalstämmor, som utvisade att man på ön inom dessa enhälligt önskade en sådan förändring; men som vi veta kom Lag-Utskottets betänkande då så sent in till Kamrarna, så att säga i Riksdagens sista timme, och i följd deraf blef ingenting vid saken åtgjort. I år har jag åter fått så många påstötningar, om ock icke genom protokollsutdrag, att förnya min motion, så att jag sett mig föranlåten att åter framkomma med densamma, men, såsom Herrarna se, har Utskottet äfven denna gång afstyrkt förslaget.

Lag-Utskottets utlåtande i fjor stödde sig på helt andra skäl än i år, i det Utskottet såsom skäl för afslag då anförde, att det befarade att andra orter sedermera skulle komma med samma anspråk. Detta skäl har jag i min till innevarande års Riksdag aflemnade motion fullständigt vederlagt, och därför kommer Utskottet nu med ett annat skäl, som jag icke tror är mera hållbart än det förra. Utskottet säger nemligen "Landstingsinstitutionen torde afse, bland annat, att genom sammanslutning af flera kommuner landstingen måtte med den styrka, som förenade krafter förlikna, kunna verksamt bidra till afhjelpandet företrädesvis af de behof, hvilka, af mera allmän natur, taga i anspråk sådana större uppoffringar, till hvilka den mindre samhälligheten kan anses sakna benägenhet eller förmåga." Jag vill i detta fall nämna, att på Öland finnas 33 kyrkoförsamlingar, dessutom en stad, och en köping. Jag vill äfven nämna, att Öland eger en folkmängd af öfver 38,000 invånare, och jemför man alla dessa förhållanden med Gotland, som har 56,000 invånare, eller endast 16,000 flera än ön Öland, men detta oaktadt har eget landsting, utgör ett särskildt landshöfdingedöme och dertill erhållit egen skogslagstiftning, så är det lätt att finna, att Öland blifvit vanlottadt från såväl Regeringens som Riksdagens sida. Nu vill jag också nämna, att ingen olägenhet skulle uppstå om Öland skildes från fastlandet och finge utgöra ett särskildt landstingsområde, ty fastlandet eger 26 landstingsmän och kan således Öland förutan utgöra ett landsting; samt i afseende på riksdagsmannayal till Första Kamraren kan fastlandets landsting utse 3:ne och Öland i anseende till folkmängden likasom Gotland en riksdagsman. Då det sedermera i landstingslagen står stadgadt att stad med öfver 25,000 invånare är utesluten från landsting, så anser jag derigenom ett stöd finnas för min åsigt, att Öland med öfver 38,000 invånare äfven måtte få utgöra ett eget landsting. Då man nu ser alla dessa förhållanden, så kan man med skäl fråga om orsaken hvarföre icke Öland utgör ett eget landstingsområde, då det icke har några förhållanden gemensamt med fasta landet. Vi måste för befrämjande af våra kommunikationer förbättra och bygga hamnar med flera andra för ön gagneliga företag, som deremot icke alls medföra någon nytta för

fastlandet, hvarföre också framställningar i sådant syfte ofta afslås af landstinget. Jag skall nu icke längre uppehålla Kammarens tid härmed, helst jag tror att Herrarne icke äro särdeles roade af att höra talas om dessa förhållanden, oaktadt de för Ölands framtida utveckling äro af största vikt. Jag tillåter mig att för Herrarne citera, hvad en af våra största skakder, som der haft sin vaggå och der först sett dagens ljus, sjungit om Öland, nemligen:

*Angående
särskildt
landsting för
Öland.
(Forts.)*

“Du täcka ö, liksom en brud
Ur Neckens famn i blomsterskrud
Dig höjer gent mot Smålands tallar
Och Kalmars tusenåra vallar.“

Så sjöng han, mine Herrar, och jag vill hoppas och tro att denna ö, som alltid visat sig vara en värdig dotter till modren Svea, att dess invånare genom mig, dess ombud här, nu icke förgefves anhålla hos Svea folk, dessa män i denna Kammare, om bifall till denna öns värdsamma och billiga begäran att få utgöra ett eget landsting. Under denna förhoppning yrkar jag bifall till min motion och afslag å Utskottets betänkande.

Herr Nils Petersson: Jag vill icke ingå i någon pröfning om fördelarne eller olägenheterna, som skulle uppstå, om Öland komme att utgöra särskildt landsting; det öfverlemnar jag till Kammaren att afgöra; men då den föregående talaren tillåtit sig att yttra vissa ord angående vårt landstings förhållande till Öland, så måste jag i egenskap af landstingsman protestera emot hans påstående, att Öland skulle varit förtryckt. Detta hans påstående kan jag icke förbigå oanmärkt, ty det tål verkligen bekräftelse. Jag tror icke att man kan säga, att Öland någon gång blifvit förtryckt af fastlandet. Jag hemställer till Riksdagen huru det skulle se ut, om hvarje medlem af densamma skulle separera sig, derföre att han icke fått sina motioner igenom; jag tror nog, i likhet med motionären, att den återstående delen af landstingsområdet skulle kunna reda sig äfven om Öland borttoges, men jag har härmed endast velat protestera emot att något förtryck från landstingets sida mot Öland någonsin utöfvats.

Herr Danielsson: Jag vet mig icke hafva nämnt ordet “förtryck”, men om så varit, kan man uttyda detsamma på många sätt, men hvad som är en sanning är att, emedan vi utgöra ett landstingsområde tillsammans med fastlandet, hafva många för ön speciellt viktiga frågor fått en helt annan vändning än de bort erhålla. Jag hade icke tänkt att nu tala derom, men anser mig likväl böra nämna, att en motion blifvit väckt att på Öland skulle anställas skogsplanteringar, för hvilket ändamål af landstinget begärdes ett anslag af 1,000 kronor till inköp af skogsfrö. Resultatet af omröstningen i landstinget med anledning af denna begäran blef 9 ja mot 26 nej. Hvilka som röstat ja och nej vet man natur-

Angående
särskild
landsting för
Öland.
(Forts.)

ligtvis icke, men emellertid är det ett faktum att frågan fick denna utgång. Jag skulle äfven kunna åberopa ett annat förhållande, som talar för bifall till min motion, men då jag vill vara så kort som möjligt, så bryr jag mig för närvarande icke derom.

Grefve Sparre: Jag vill icke bestrida att det i något fall kan vara fördelaktigt för Öland att utgöra ett särskildt landstingsområde. Men i allmänhet må det väl medgifvas, att den lilla ön med en befolkning af omkring 38.000 invånare, d. v. s. lika många som ett härad af Elfsborgs län har, är för liten dertill. Det är klart att anledningen hvarföre landstingsförordningen icke vill hafva så små landstingsområden är den, att landstingsinstitutionen afser att, genom förenande af många små krafter till ett helt, något stort skall kunna åstadkommas. Det är enligt min tanke ganska troligt, att, om också öns önsksningar icke alltid tillförene blifvit af fastlandets landsting tillgodosedda, så kan ju en förändring härutinnan intäffa och ön i en framtid få sina billiga förbringningar uppfylla. Det är icke första gången sådant passerat. Under alla förhållanden ansåg Utskottet, att en eventuel landstingslag för Öland icke var lämplig, då ovisst är om ön någonsin kommer derhän.

När en gang öns befolkning ökats och dess förmögenhet tillväxt, så lärer Kongl. Maj:t icke underlåta att lyssna till öboarnes önsksningar och till Riksdagen göra framställning om den ändring i landstingslagen, hvarigenom ön kunde få sitt eget landsting. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Gustaf Jonsson: Herr Talman, mine Herrar! De af motionären framställda skäl kunna icke af mig godkännas, och jag har begärt ordet för att vederlägga så väl dem som äfven några af honom fälda yttranden.

Han sade, bland annat, att en motion blifvit väckt från Öland om erhållande af anslag å 1,000 R:dr till inrättande af planteringshagar å Öland. Den, som väckte denna motion vid landstinget, var just samme person, som nu är motionär i ämnet. För afslag å berörda motion anförde landstinget ett annat skäl än det motionären nämnde, emedan landstinget fördrade garantier för de föreslagna planteringshagarnes värd, och motionären hade begärt att penningebeloppet skulle användas till inköp af skogsfrö. När deremot landstinget endast ville bevilja anslaget 1,000 R:dr till skogsplanteringsens värd, eller sådana garantier som af motionären med flere icke godkändes, så afslogs motionen. Så står saken.

Kalmar läns södra landsting och dess landstingsmän från fastlandet hafva alltid behandlat öns invånare med välvilja och tillmötesgående i anslagsväg, så, att de icke billigtvis kunna klaga på att ha blifvit förtryckta. Landstingsmännen från fastlandet hafva till och med röstat emot landstingsmännens flertal från ön, då fråga varit om beredande af en fördel för ön, såsom till exempel då beslut fattades om inrättande af en landtbruksskola och i frågor rörande

anstalter för öns ångbåtskommunikation med fastlandet. Då förhållandet är sådant, kan jag icke finna, att motionären anført giltiga skäl till bifall till sin motion, hvarföre jag yrkar bifall till Lag-Utskottets utlåtande.

*Angående
särskildt
landsting för
Öland.
(Forts.)*

Herr Danielsson: Ja, de äro envisa, det hör jag nog, och landstingsmännen från fastlandet, af hvilka några äro riksdagsmän, vilja icke släppa oss ifrån sig, utan vilja nödvändigt hafva oss qvar vid landstinget. Det kan visserligen vara roligt för oss Öländingar att veta detta, men icke är det så lyckligt för ön, som det låter.

Jag tror, att om ön finge utse sina förtroendemän, hvilka kunde å bestämde tider sammanträda och som en lagbunden korporation rådslå och besluta om öns angelägenheter, skulle detta vara för ön särdeles nyttigt. Medel och krafter skulle icke saknas inom ön för att användas till nyttiga och nödiga ändamål, och klart är, att en sådan inrättning skulle gagna ön lika mycket som det nuvarande landstinget utöfvar en motsatt verkan. En talare har nämnt om ett anslag, som landstinget beviljat uteslutande till öns nytta, men jag skulle kunna nämna flera, som fått en helt annan användning. Jag vill blott påpeka en enda sak. Öland har visserligen rätt att begagna de sjukhus, som på landstingets bekostnad blifvit inrättade och uppbyggda, och hvartill Öland har i sin mån fått lika med fastlandet bidraga; men det är klart att dessa dyrbara sjukhus, af hvilka det i Oskarshamn kostat omkring 50,000, och det i Kalmar, som nu är under byggnad, omkring 150,000 kronor, äro mera gagnande för fastlandet. Det är visst sant, att vi för våra sjuka kunna begagna oss af dessa sjukhus, men det händer ofta det vi under flera månader af året äro hindrade att deraf kunna draga någon nytta. Jag yrkar fortfarande bifall till min motion.

Herr Törneblad: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga, men jag vill dock nämna, att, när frågan om en delning af Kalmar läns landsting först uppkom, utgick förslaget härom från norra delen af länet och afsåg en delning af detsamma i fyra delar, bestående af den norra, den mellersta och den sydliga delen samt Öland. Detta förslag vann dock ej Kongl. Maj:ts bifall. För öfrigt ber jag att få nämna att, hvad mig och, som jag tror, många landstingsmän med mig beträffar, skulle vi mycket ogerna se att en sådan delning, som den föreslagna, verkställes, emedan vi derigenom skulle komma att sakna landstingsmännen från Öland, på hvilkas insigter och välvilja för fastlandet vi haft många prof.

Efter det att öfverläggningen förklarats slutad, gäfvos, i enlighet med de meningar som förekommit, propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som jemväl på afslag derå och bifall i stället till motionärens förslag; och fann Herr Talmannen den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Då lik-

väl votering begärdes, blef sådan företagen enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i 8:de punkten af utlåtandet N:o 5,

röstas Ja;

Den det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag, som blifvit framställt i herr A. P. Danielssons motion, N:o 62.

Röstsedlarna sammanräknades och visade 70 ja mot 48 nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

§ 2.

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.*

Till afgörande förekom Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 5. i anledning af väckt motion om ändring af 27, 32, 33, 34, 37, 55 och 59 §§ Riksdagsordningen.

I afseende å sättet för föredragningen af detta utlåtande, hemställde Herr Talmannen till Kammaren, huruvida, med afseende å sammanhanget mellan de i detta utlåtande framlagda grundlagsändringsförslag, Kammaren önskade gemensam föredragning af utlåtandets begge punkter, för hvilken händelse likväl, sedan öfverläggningen rörande utlåtandet i dess helhet förklarats slutad, propositioner skulle komma att gifvas särskildt å hvart och ett förslag för sig.

Herr Per Nilsson i Espö begärde i anledning häraf ordet och yttrade: De i fråga varande punkterna äro af så skiljaktig beskaffenhet, att jag anser det vara lämpligast, att de behandlas hvar för sig. Den första af dem står alldeles enstaka för sig; den andra innehåller deremot så många paragrafer, att det vore mindre lämpligt att antaga den ena och förkasta den andra. På grund häraf kan jag ej finna det annat än fördelaktigt, att hvardera punkten för sig behandlas.

Herr Sjöberg: Då detta betänkande grundar sig på en motion, hvars hufvudsakliga syftemål synes vara att, såvidt möjligt, förkorta den tid, inom hvilken de egentliga riksdagsarbetena kunna taga sin början, och då sålunda efter min uppfattning båda punkterna ega sammanhang med hvarandra, så anser jag Herr Talmannens framställning vara väl grundad, och jag föreställer mig, att

vi genom densammas antagande möjligen kunde i någon mån förkorta diskussionen. I händelse något hinder från Kammarens sida icke möter emot öfverläggning om båda punkterna i ett sammanhang, är det gifvet, att proposition sedermera af Herr Talmannen framställas om bifall eller afslag eller återremiss utaf hvardera punkten särskildt.

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Herr Thomasson: Jag vill endast nämna, att hufvudsyftet med min motion icke varit att förkorta tiden för Riksdagens sammanvaro, och särskildt har detta icke varit min mening med den föreslagna förändringen utaf 59 §. Hvad jag dermed åsyftat är en jemnare fördelning af Riksdagens arbeten och såsom en följd deraf ärendenas mognare pröfning. Deremot afse de föreslagna förändringarne af de paragrafer, som upptagas under den 2:dra punkten af Utskottets förslag, förkortning af Riksdagen.

Af hvad jag sålunda yttrat torde följa, att dessa båda punkter icke med hvarandra ega det oskiljaktiga sammanhang, att de nödvändigt böra föredragas och afgöras tillsammans, och jag anser för min del önskligt att de här, såsom förut skett i Första Kammaren, föredragas hvar för sig.

Herr Statsrådet Friherre Åkerhielm: Jag hoppas Herr Talmannen och Kammaren icke misstycka, att jag från den plats, jag, såsom ledamot af Kammaren innehar, begär ordet, för att, till bedömande af frågan om föredragningen, få lemna en upplysning om behandlingen af föreliggande ärende inom Första Kammaren, dervid jag nyss närvarit. Sedan båda punkterna i detta utlåtande blifvit hvar för sig föredragna, har den första punkten antagits att hvilat för vidare grundlagsenlig behandling men af andra punkten Utskottets förslag till ändring af 34 § Riksdagsordningen blifvit till Utskottet återförvisadt. Då af öfverläggningen i denna Kammare väl med afseende på just denna paragraf, som väl ej torde kunna oförändrad bifallas, ej kan väntas annat resultat, än afslag eller återremiss, så anser jag för min del önskligt, att föredragningssättet här blifver enahanda, som det i Första Kammaren använda.

Herr Ola Mansson: Herr Talmannens framställning derom, att diskussionen finge röra sig om punkterna 1 och 2, men beslut fattas å hvardera särskildt, anser jag vara god och välbetänkt, samt åtminstone hafva den icke oväsentliga fördelen att i någon mån kunna förkorta öfverläggningen; alltså hemställer jag att Herr Talmannens förslag måtte bifallas.

Härmed var öfverläggningen angående föredragningssättet slutad; och beslöt Kammaren att de olika grundlagsändringsförslagen skulle hvart för sig föredragas och behandlas i den ordning utlåtandet dem upptog.

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts)

Förekom alltså först

1:sta punkten:

Utskottet hade hemställt:

att Riksdagen, med anledning af hvad Herr Thomasson i sin motion N:o 3 föreslagit angående ändring af 59 § Riksdagsordningen, måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till förändrad lydelse af nämnda paragraf:

§ 59.

Betänkande, som — — — — —
— — — — — afgörande företagas. *Genom Kamrarnes sammanstämmade beslut må dock afgörandet af betänkandet från ständigt eller särskildt Utskott kunna till nästa lagtima riksdag uppskjutas, derest förslag derom inom någondera Kammaren blifvit väckt senast vid betänkandets andra föredragning. Dyligt förslag skall genast Medkammaren delgifvas och kan endast en gång bordläggas. Beslutas uppskofvet, skall vid den riksdag, dertill ärendet blifvit uppskjutet, Talmännen ofördröjligen till fortsatt behandling föredraga betänkandet, hvarefter dermed förfares i enlighet med hvad angående inkommet utskottsbetänkande i allmänhet är föreskrifvet. Rörer betänkandet någon af Konungen hos Riksdagen gjord framställning, då må beslut deröfver ej uppskjutas, utan att Konungen dertill samtycker.*

Betänkande, som afgifvits af tillfälligt Utskott, föredrages i den Kammare, som Utskottet tillsatt, och förfares derefter vidare med målet såsom ofvan är sagdt; dock att afgörandet icke må till annan riksdag uppskjutas.

Om uppskof med beslut öfve hvilande förslag till förändringar i grundlagarne stadgas i 64 §.

Utskotts förberedande hemställanden och förfrågningar må genast afgöras, derest icke någon Kammarens ledamot bordläggning begär.

Efter uppläsning af detta förslag, lemnades ordet, på begäran, till

Herr Sjöberg, som anförde: Då tiden redan är långt framskriden, vill jag icke besvära Kamraren med något längre anförande, utan skall fatta mig så kort som möjligt.

Af föreliggande betänkande vill det synas, som om Utskottets ledamöter från denna Kammare icke hyst någon tvekan vid antagandet af det förslag, motionen i fråga afser. Detta förslag är egentligen endast en ny upplaga af ett, som förevar vid sista riksdagen och mot hvars godkännande då i denna Kammare uttalades många och stora betänkligheter. Dessa, hvilka jag då delade, hafva ännu icke, hvad mig beträffar, blifvit häfda, och långt ifrån att anse förslaget antagande vara till någon fördel, befärad jag fast beldre, att deraf endast skulle uppstå betydliga förvecklingar, som nå kunna undvikas, och att det syfte, som motionären och Ut-

skottet afsett, skall helt och hållet förfelas. Vi hafva temligen färsk erfarenhet, till och med från i dag, derom, att obetydliga ärenden kunna gifva anledning till ganska långa öfverläggningar. Blefve föreliggande förslag antaget, kunde med säkerhet antagas, att mycken tid, som bättre kunde användas, skulle förspillas på afgörandet af en framkastad fråga om ett visst ärendes uppskjutande till en följande riksdag eller ej, då många skulle anse bäst att genast slutligen pröfva detsamma, men andra deremot finna tiden ej vara tillräcklig för den utförliga granskning och utredning, hvaraf ärendet kunde anses vara i behof. I betraktande häraf och af andra skäl, med hvilkas anförande jag icke bör upptaga Kammarrens tid, samt, oaktadt den samvetsgranna granskning, jag underkastat förslaget, har jag icke kunnat finna detsamma vara nödigt och nyttigt. Vi hafva haft ganska lång betänketid på oss sedan sista riksdagen, då ett liknande förslag framlades, men jag har ej ändock förmått inse de fördelar, som af förslagets antagande skulle blifva en följd; och jag ber att få begagna detta tillfälle, då ett sådant kanske ej vidare erhjuder sig, att förklara, det jag för min del fortfarande i denna fråga vidblifver den mening, som af mig vid sista riksdagen uttalades. Hvad särskildt angår Utskottets hemställan, i hvad den afser den föreslagna sista punkten af mom. 1 i § 59 Riksdagsordningen, att beslut öfver en af Kongl. Maj:t hos Riksdagen gjord framställning icke må uppskjutas utan att Konungen dertill samtycker, så ligger det i sakens natur, att, i synnerhet om Riksdagen är långt framskriden, ett utrönande häraf skall medföra flera svårigheter och äfven borttaga en betydlig del af Kammarrens dyrbara tid samt i sin mån bidraga att öka antalet af de frågor, som mot riksdagens slut vanligen hopa sig och nödvändigt måste handläggas.

På nu i största korthet antydda grunder är jag af den åsigt, att Utskottets ifrågavarande hemställan icke bör förklaras hvilande till vidare grundlagsenlig behandling.

Herr Danielsson: För min del tror jag ej att med förslagets antagande kunna vinnas de fördelar, som en och annan tyckes förespeglat sig. Det heter visserligen i Utskottets utlåtande likasom i motionärens förslag att derigenom skulle vinnas en grundligare behandling och en bättre utredning af de viktigare frågorna, som stå på dagordningen, men om man närmare tänker på saken, tror jag, att man skall komma till en annan uppfattning och finna att förslagets antagande har sina olägenheter. Enligt förslaget skulle betänkande från ständigt eller särskildt Utskott, sedan det vid första föredragningen bordlagts, kunna vid andra föredragningen uppskjutas till en kommande riksdag för att då slutligen pröfvas och afgöras. Vid denna andra föredragning kunde väl uppstå diskussion om ärendets uppskjutande, men ingen öfverläggning i själva ämnet, och man ginge då i allmänhet miste om fördelen att lära känna de olika åsikter, som i frågan kunde förefinnas. När ärendet derefter vid den riksdag, till hvilken det uppskjutits, åter företogs

Angående
föreslagna
ändringar
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

till behandling, kunde ju Riksdagen finna nödvändigt att återremittera förslaget till Utskottet, hvilket, då kanske bestående af andra ledamöter, kunde inkomma med ett alldeles nytt förslag, helst, om flera motioner vid den riksdagen i samma syfte blifvit väckta och till Utskottet hänvisats. Då kan man fråga om ej detta nya betänkande skulle kunna åter uppskjutas till en annan riksdag. Det är visserligen sagdt, att ett nytt uppskof ej skulle få ega rum, men det är ej så lätt att i ett dylikt fall afgöra om ärendet är *detsamma*, och åtminstone skulle ofta en lång tidsödande diskussion blifva följden af ett sådant ifrågasättande. Enligt nu gällande bestämmelser deremot blifver vanligen hvarje betänkande föremål för vidlyftiga resonnementer innan det afgöres; och skulle frågan afslås, kan man ju vid nästa riksdag lätt med några rader väcka ny motion i ämnet, då tillgodogörande sig de åsichter, som vid föregående öfverläggningen uttalats.

Detta är min tanke om förslaget, genom hvars antagande snarare en försämring än en förbättring i sättet för ärendenas behandling skulle inträda. Jag yrkar därför afslag å Utskottets föreliggande förslag.

Herr Hæggström: Utskottet har med klarhet och tydlighet redogjort för de motiv, som föranledt framläggandet af det nu diskuterade förslaget. Det visar sig deraf att förslagets hufvudsyfte går ut derpå att söka afhjelpa de olägenheter, som härrörts deraf att frågor af någon större vikt kräfvat en mera grundlig och fullständig utredning af Utskott och dertfore i allmänhet omöjliggen kunnat hos Riksdagen förekomma förr än inemot slutet af dess sammanvaro, då de i mängd hopats på Riksdagens bord, med den påföljd att de under trycket af den allmänna brådska, som då varit rådande, icke kunnat prövas med all den omsorg de erfordrat och att man i följd häraf samt för att söka undvika förhastade beslut i vare sig ena eller andra riktningen ansett att genom ett uppskof med dylika frågor slutliga afgörande till den näst påföljande riksdagen, förhållandet härmed skulle förändras till ett bättre.

Man har här yttrat, att sympatierna för det förslag af enahanda syfte, hvilket i fjor framlades, icke voro stora. Jag påstår icke förty att de å andra sidan icke voro så ringa, som man velat antyda, då förslaget föll för endast 13 rösters majoritet. Och jag hemställer till Herr Sjöberg om bestämmelserna i 59 § af Riksdagsordningen vållade den utgång frågan dervid erhöi, och om han icke i likhet med mig tror, att det var frågan om motionstidens förkortning som icke var angenäm, särskildt för denna Kammare, ty der «klämde skon» som man säger, och detta afgjorde förslagens öde.

Herr Sjöberg har mot det nu föreliggande förslaget anmärkt, att det ifrågasatta uppskofvet skulle föranleda till förvecklingar, och att man skulle under frågens förberedande behandling onödigtvis föspillat en dyrbar tid, såsom man gjort det denna dag.

En annan talare har befarat, att frågan om uppskjutande till

en nästkommande riksdag skulle afgöras utan föregående diskussion. Dessa begge anmärkningar synas mig taga ut hvarandra.

Samme talare trodde, att en uppskjuten fråga skulle falla i glömska och således ingenting vara vunnet genom uppskofvet.

I motsats mot desse talare anser jag, att frågan tvärtom skulle vinna af uppskofvet, den skulle väcka större uppmärksamhet samt blifva föremål för diskussioner så väl inom riksdagsmännens hemorter som ock inom tidningspressen, hvilken antagligen icke skulle underlåta att taga densamma under skärskådande.

Vi behöfva blott kasta en blick på denna dags föredragningslista, för att vi der skola finna en mängd viktiga frågor, som måste blifva föremål för behandling. Då detta har kunnat inträffa under förra delen af Riksdagens sammanvaro, så lärer detta ännu mera blifva förhållandet under den återstående delen.

Det skulle ju då kunna hända, att bland mängden af inkomna betänkanden och förslag äfven finnes ett och annat förslag som förtjenade all framgång, men som det oaktadt skulle komma att slopas, emedan detsamma icke under den jemförelsevis korta tid Riksdagen varit samlad kunnat blifva i vederbörande Utskott behörigen utredt, eller ock derföre att Riksdagen saknat tid att behandla det med den uppmärksamhet som vederbort.

En tredje talare har mot förslagens antagande anmärkt, att det skulle kunna medföra åtskilliga olägenheter ur en annan synpunkt. Han anmärkte nemligen, dels att då enligt förslaget ett utskottsbetänkande skulle, sedan det vid första föredragningen bordlagts, kunna vid den andra föredragningen uppskjutas till en kommande riksdag, utan att man vid denna andra föredragning yttrade sig i sjelfva frågan, så skulle allmänheten förblifva i okunnighet om de åsikter som i frågan gjort sig gällande.

Han yttrade vidare, att vid frågans företagande den följande riksdagen det kunde befinnas nödigt genom i ämnet väckta nya motioner att återremittera förslaget till Utskottet, och att Utskottet, som då mera möjligen bestode af nya ledamöter, kunde åt frågan gifva ett nytt uppslag och så tilltrassla densamma, att, sedan den i sista timman af riksdagens sammanvaro blifvit för densamma framlagd, den kastades under bordet samt tid och möda blifvit förspilda. Jag får då anmärka, att hvarje Riksdagens Utskott är pliktigt på bästa sätt utreda frågan, att den utredning, som vid en föregående riksdag genom ett Utskotts arbete lemnats, alldeles icke behöfver vara förspild utan underlättar det nya Utskottets vidare utredning, så att en viktig fråga tidigare kan inkomma på Riksdagens bord, hvarigenom en vinst alltid måste uppstå. Att en sådan fråga, som den knappa tiden vid slutet af en riksdag ej medgifver att grundligt behandla, kan uppskjutas till enföljande, måste alltid betraktas som en stor fördel.

Jag tror och hoppas, att Kammarerna skall lemna sitt bifall till Utskottets förslag, hvarigenom frågan dock ingalunda blir definitivt afgjord; och jag anser det länpligt, att densamma vid nästa

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

riksdag, som kauske kommer att bestå af andra ledamöter, blir ytterligare skärskådad.

Häruti instämde Herr *Thorell*.

Herr Carl Ifvarsson: Då jag, oakadt den näst föregående talarens, anförande i allo gillar de skäl Herr Sjöberg anført emot förslaget, och jag anser samma skäl tillräckligt tala för att förslaget förtjenar att falla, så vill jag icke upptaga Kammararens tid med vidare ordande i frågan. utan yrkar afslag å Utskottets förslag.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Såsom den siste ärade talaren nämnde, är det redan sent på aftonen; men hafva vi kunnat uppoffra så lång tid på kommunallagarne, böra vi väl ock kunna offra någon tid på en föreslagen grundlagsförändring. Jag skall emellertid icke blifva långvarig i mitt yttrande, och jag brukar aldrig vara mångordig. De första skrupler, jag mot förslaget hört uttalade, var näppeligen något, som den ärade talaren yttrat vid föregående riksdag, ty de väsendtligaste tvifvelsmål, som då inom Kammararen uttalades, har Utskottet nu sökt att gå till mötes och rätta förslaget efter de anmärkningar, som då framställes. Derför synes det icke godt att veta, hvarföre de, som då motsatte sig förslaget, icke heller nu skulle vilja antaga det.

Enligt den uppfattning jag har af grundlagen och riksdagsförhandlingarne, så skulle det nu framlagda förslaget verkligen blifva ganska fördelaktigt för frågornas bättre utredning. Vi föreställa oss, att en större Kongl. proposition eller någon enskild genomgripande motion, som rör förändring af våra lagar, kommer fram i början af en riksdag, så inkommer det i anledning deraf vidlyftiga betänkandet först under de sista dagarne af riksdagen, och vid den tiden inkomma i allmänhet de största betänkandena från alla Utskotten, under det att de lättaste förut brukat blifva synliga för att under riksdagens gång, så att säga, mata Kamrarne. Då så nu sker, att de största ärendena till behandling förekomma först vid slutet af riksdagarne, är det verkligen icke mycken tid öfrigt att utreda och diskutera så stora frågor från alla synpunkter, utan man nödgas mången gång antaga ett förslag, mot hvilket man för öfrigt kan hafva en eller annan anmärkning att göra. Om nu deremot förslaget inkommer vid slutet af riksdagen, och Kamrarne äro ense om att förslagets behandling uppskjutes till påföljande riksdag, så kan ju hvarje representant taga det framlagda förslaget med sig hem och vid närmare studium jemföra det med våra förut gällande lagar, samt då det vid påföljande riksdagen åter framkommer, blifva i tillfälle att framställa de anmärkningar, som finnas att göra. Skulle då någon anmärkning vara af den art, att man verkligen vill återremittera frågan till Utskottet, kan detta göras så tidigt, att ändring bör kunna åstadkommas, och förslaget komma tillbaka till Riksdagen i så vederbörlig tid, för dess slutliga afgörande, att de större frågorna på det sättet vinna en säk-

rare behandling. Jag yrkar bifall till Konstitutions-Utskottets förslag.

Herr Danielsson: Jag anhåller att få yttra endast några få ord med anledning af Herr Hæggströms anförande. Han nämnde, att jag framhållit, att det icke skulle kunna ifrågakomma att diskutera sjelfva frågan, då ett Utskotts betänkande skall förklaras hvilande till nästa riksdag. Detta har jag mycket riktigt sagt; men Herr Hæggström trodde som ett hufvudskäl att, just genom denna hvilas för betänkandet, pressen och hvar och en riksdagsman skulle blifva i tillfälle att pröfva saken och afgifva sina yttranden. Jag tror dock, att just de uttalanden inom Riksdagen som vanligen pläga afgifvas i en vigtig fråga, skall såväl för frågan sjelf, som för pressen och allmänheten vara mera gagnande och viktigt, än att tyst från sådana uttalanden lägga dem på bordet till nästa riksdag. Jag anser detta som ett hufvudskäl, som talar emot förändringen. Då man tillika vet, att ärendet kanske skall komma att till Utskottet återremitteras, tror jag icke, att Herr Hæggström kan försvara den åsigt, att det icke skulle kunna vinna någon förändring inom Utskottet, helst man bör kunna antaga, att icke samma ledamöter förefinnas inom Utskottet vid tvänne olika riksdagar. Herr Hæggströms skäl synes mig sålunda icke hållbart. För öfrigt, då förslaget icke innefattar det stadgande, att Kongl. Maj:ts nädiga propositioner kunna förklaras hvilande utan Kongl. Maj:ts tillstånd, och man numera har årliga riksdagar, anser jag den förslagna förändringen vara så mycket mindre behöflig som frågan kan ånyo upptagas, vare sig den blifvit afslagen i form af Kongl. proposition eller enskild motion, vid en påföljande riksdag, och jag finner sålunda icke något skäl att frångå det nuvarande lagstadgandet.

Herr Törneblad h: Såvidt jag rätt fattat motionärens mening och syftningen i Utskottets förslag, vill man genom den föreslagna grundlagsförändringen bereda en möjlighet för Riksdagen att uppskjuta en eller annan maktpåliggande fråga till påföljande år, men deremot icke att i tid eller otid uppskjuta en frågas afgörande och derigenom öppna för riksdagen en beqväm utväg att för tillfället göra sig af med någon svårlöst eller obehaglig fråga. Det kan ju icke vara otänkbart, att en vigtig fråga förekommer till afgörande vid riksdagen så sent, att ledamöterna icke hinna egna den all den pröfning, hvaraf frågan är förtjent, och det vore under sådana omständigheter fördelaktigt om den kunde uppskjutas till följande riksdag, då man hunnit besinna sig och sätta sig in i saken. Då vidare skulle erfordras båda Kamrarnes sammanstående beslut och särskildt hvad beträffar Kongl. propositioner Kongl. Maj:ts samtycke, så kan jag för min del icke finna annat än att erforderliga garantier äro gifna att uppskjutandet af en fråga icke skall ske lätt sinnigt.

Hvad beträffar anmärkningen om långa diskussioner och

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

missbruk af tid, så tror jag icke det är ett missbruk af tid, om man gör sig reda för huruvida en fråga är tillräckligt utredd för att kunna företagas till afgörande eller icke. Vi kunna tänka oss att sådana frågor finnas, och jag tror äfven att sådana frågor verkligen funnits, der Kamrarnes ledamöter gerna önskat uppskof för att taga dem i närmare ompröfning och vid följande riksdag med fullständig kännedom om alla dithörande förhållanden återupptaga behandlingen. Vi kasta här mången gång bort tid på frågor, som redan blifvit afgjorda inom Medkammaren; skulle vi ej då hafva någon tid att offra på den frågan, huruvida det eller det maktpåliggande ärendet är moget till slutligt afgörande eller icke, d. v. s. skulle vi förklara det onödigt att använda någon förmiddag eller aftonstund till diskussion i ändamål att förekomma förhastade beslut!

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr *Granlund* förenade sig med Herr *Törnebladh*.

Herr *Jöns Pehrsson*: Vid de flesta förslag och förändringar af grundlagens stadganden brukar det motiv inom Utskottet framhållas och vid betänkandet anföras, att den föreslagna förändringen icke är högst nödvändig och fullt nyttig. Mig förefaller Utskottets förslag i afseende å föreliggande förändring ingalunda vara *högst nödvändig*. Jag tror nemligen, att detta Utskott, — hvilket jag, såsom suppleant, stått så nära att jag fått titta i dörren — har långt viktigare frågor till behandling, hvilka äro högst nödiga och nyttiga. Jag syftar härmed på förslaget om utsträckt valrätt till Andra Kammaren och valbarhet till Första Kammaren; härutinnan hafva samtliga Utskottets ledamöter tegat som goda barn, och jag skulle måhända hafva gjort detsamma, om jag blifvit i tillfälle att inom Utskottet utöfva någon verksamhet, af det skäl att andan inom Riksdagen är sådan att föga hopp förefinnes att vinna den nödiga rättvisa man önskar. Jag anser emellertid, att förevarande fråga kan blifva mera nödvändig för framtiden, än den nu är. Det kan visserligen vara ovisst, om den blir tidsbesparande, och jag tror icke, att den bör anses vara af så trängande behof, att den bör förklaras hvilande till grundlagsenlig behandling. Jag yrkar således afslag å Utskottets betänkande.

Herr *Jan Andersson*: Vid första påscendet skulle det måhända synas lämpligt, om de förändringar, Konstitutions-Utskottet här föreslagit, kunde vinna framgång, men då man närmare betänker, skall man finna, att de ifrågasatta ändringarne i grundlagen icke äro af trängande behof påkallade och icke heller med visshet kunna anses uppfylla dermed afsedt ändamål. Jag förenar mig därför med de talare, hvilka yrkat afslag.

Herr *Sjöberg*: Jag anhåller att få göra ett helt kort till-

lägg till mitt förra korta anförande. Det är egentligen föranlett deraf, att jag icke kom att framhålla en omständighet, som kanske bort framhållas. Jag skulle icke hysa någon synnerlig tvokan vid att understödja ett antagande så att säga på försök af förslaget, om nemligen nu vore fråga om ändring af en paragraf i Kammarens arbetsordning eller i de reglementariska föreskrifterna för Riksdagen, hvori ändringar lätteligen kunna åstadkommas samt ett olämpligt stadgande utan svårighet och omgång kan rättas eller undanröjas; men stadganden af den art, förevarande förslag innefattar, böra icke inrymmas i en grundlag. Det är också en egendomlighet för den svenska Riksdags-ordningen och står utan motstycke i andra länders grundlagar, att den innehåller allt för många föreskrifter af rent reglementarisk natur. Vore det således, jag upprepar det, endast fråga om att på försök antaga förslaget för att se om resultatet skulle blifva så eller så — vare sig nu att mina betänkligheter ega grund eller att de stora förhoppningar om de fördelar, förslagets antagande skulle medföra, som andra göra sig, vinna bekräftelse — så skulle jag icke höjt min röst mot detsamma. Men jag kan icke finna, att mina betänkligheter sakna all grund; möjligen, ja troligen skulle vi finna, att vi, derest förslaget blefve upphöjdt till lag, komme, om jag så får uttrycka mig, att köra fast helt enkelt och förstöra en dyrbar tid, just der vi trodde oss göra en betydlig tidsvinst. Jag vill härvid, i anledning af hvad min ärade vän herr Törneblad nyss yttrade, göra en erinran just med afseende å den omständigheten, som låter väl tänka sig, att Kamrarna fatta olika beslut. Vi tala t. ex. här vidt och bredt om ett förslag, hvilket några äro beredde att bifalla eller afslå, under det andra påstå att vi behöfva betänketid till nästa riksdag, och så fortgår öfverläggningen i olika riktningar med tal än i hufvudfrågan och än i uppskofsfrågan. Om då denna Kammare ändtligen kommer till det beslut, att ärendet skall hvila till nästa riksdag, men Första Kammaren fattar ett definitivt beslut, då få vi börja samma lek om igen och åter tala i sjelfva hufvudsaken, med uppreparande af de skäl och motiv, som redan en gång förut anförts.

Just för att jag hyser vördnad för grundlagen och icke vill göra någon förändring deri, derest jag icke är fullt och fast öfvertygad om, att en sådan är nödig och nyttig och jag icke förmår inse, att något skulle vinnas genom antagande af det nu framlagda förslaget, får jag å detsamma yrka afslag.

Herr Ola Andersson i Nordanå: Med anledning deraf att en bland de förste talarne, som yttrade sig angående föredragningen, uttalade såsom sin åsigt, att hufvudsyftet med förslaget skulle vara åstadkommande af tidsbesparing, ber jag att få förklara, att detta alldeles icke varit Utskottets mening, utan att dess hufvudsyfte är att vinna en bättre och omsorgsfullare be-

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

handling af ärendena och förekomma förhastade, misslyckade beslut, synnerligast vid slutet af riksdagarne, då, såsom vi veta ärendena hopa sig i stor mängd. Det synes märkvärdigt, att, när man i hvilken annan beslutande församling som helst eger rättighet att uppskjuta en fråga från ett sammanträde till ett annat, då man icke anser sig hafva tid att grundligt behandla densamma vid ett sammanträde, rikets lagstiftande församling icke skall ega en sådan rätt. För min del kan jag icke heller inse några skäl, som skulle kunna lägga hinder i vägen för att en dylik rättighet bör komma till stånd. Vi kunna t. ex. tänka oss, att vid slutet af riksdagen många rätt stora frågor inkomma från Lag-Utskottet: om ordnande af lagfarts- och in-teckningsväsendet, om vattenrätten m. m., och dessa skola då i riksdagens sista timme handläggas. Då kan det finnas en del riksdagsmedlemmar, hvilka varmt intressera sig för att få ett dylikt förslag igenom, men sakna tid att fullständigt sätta sig in i detsamma och förbise därför de kanske rätt betydande fel och brister, som i förslaget kunna finnas. Måhända upptäckas felcn, men i sin ifver att hellre få något än intet i saken åtgjort, drifver man det oakadt förslaget igenom, hvaröfver man sedermera kan få bittert ångra sig. Jag hemställer då, huruvida icke det vore mycket bättre, om man hade rätt att uppskjuta frågan och tänka närmare på den till nästa riksdag. då man kunde hafva bildat sig ett på mogen pröfning grundadt omdöme i saken. Detta i fråga om nyttan och nödvändigheten af förslaget.

Jag ber nu att till bemötandefrå upptaga en del af de anmärkningar som riktats emot Utskottets framställning. Herr Carl Ifvarsson yrkade afslag, dervid helt enkelt åberopande de skäl Herr Sjöberg anförde. Men hvilka voro då Herr Sjöbergs skäl? Jo, först och främst att om rättighet till sådant uppskjutande af ärendena, som här blifvit ifrågasatt, funnes, det skulle kunna uppstå en lång diskussion om sjelfva uppskofsbeslutet; men i så fall, om man skulle lägga ett sådant skäl till grund för ett afslag å framställningen, då borde man äfven på samma skäl ur grundlagen borttaga en hel del der nu befintliga stadganden, i följd hvaraf jemväl långa diskussioner kunna uppkomma. Har man inget bättre skäl att draga fram, så bevisar man icke mycket. Herr Sjöberg hade dock derjemte ett annat skäl, som han måhända trodde bättre skulle verka på Kammaren, det nemligen att Kammaren en gång förut — vid sistlidne riksdag — afslagit en framställning i enahanda riktning som den nu framlagda. Det har dock hänt mer än en gång, att en fråga, som förut afslagits, vid en följande riksdag återupptagits och genomförts utan afscende på det förra beslutet, och jag tror för öfrigt, att hvarje ledamot i Kammaren bildar sig sitt omdöme och följer detsamma, utan att dervid fästa någon afgörande vikt vid det sätt, på hvilket en föreliggande fråga förut behandlats.

Herr Danielsson yttrade, att, om vi icke diskutera en fråga, så komme hvarken pressen eller allmänheten att dermed syssel-

sätta sig eller derom få någon kännedom. Jag kan icke godkänna detta skäl emot saken; om t. ex. Herr Danielsson och jag diskutera en fråga, är det säkert att denna derigenom mera kommer inför allmänheten? Jag föreställer mig, att både pressen och allmänheten skulle kunna genom de väckta förslagen och de afgifna betänkandena taga reda på en fråga, utan att densamma här i Kammaren diskuterats.

Slutligen anförde Herr Sjöberg sista gången han hade ordet samma skäl, som han förut anført, nemligen att ett sådant stadgande som det, här föreslagna rätteligen hade sin plats i Kammarens arbetsordning och ej i grundlagen. Äfven jag arbetade till en början i Utskottet i samma syfte. Jag ansåg och anser ännu att frågan kunde lösas på det sätt, att man i grundlagen intog *rättigheten* till uppskof samthänvisade till de reglementariska föreskrifter der *sättet* kunde ordnas. Vi hafva ju emellertid i vår Riksdags-ordning en särskild afdelning, som handlar om "ärendenas beredning i Kamrarna" och hvilken innehåller många reglementariska bestämmelser af mindre vigt än den nu föreslagna. I konsekvens med Herr Sjöbergs åsigt borde man således stryka ut en hel mängd stadganden i grundlagen; men då nu dessa redan finnas, kunna vi gerna deribland sätta in det nu föreslagna stadgandet; hvilket efter min uppfattning och enligt hvad jag förut yttrat är både nyttigt och nödvändigt. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

I detta yttrande instämde Herr *Ehrenborg*.

Herr Thomasson: Då de anmärkningar, som här riktats mot Konstitutions-Utskottets nu framlagda förslag, synas mig vara fullständigt vederlagda af såväl Utskottets ledamöter som öfrige talare, hvilket uppträd till försvar för detsamma, saknar jag både anledning och rätt att upptaga Kammarens tid med något ytterligare anförande i frågan, synnerligast som jag i min motion utförligt redogjort för min uppfattning deraf och äfven deri temligen utförligt bemött de tillförene hörda anmärkningar, som äfven nu emot förslaget anförts. Jag inskränker mig därför till att yrka bifall till Utskottets framställning.

Herr Liss Olof Larsson: Jag ber att få tillkännagifva, att jag icke kan bifalla Utskottets förslag. Jag kan nemligen icke inse, att ifrågavarande grundlagsförändring är vare sig nödig eller nyttig, och då så är förhållandet, vill jag för min del icke vara med om henne. Utskottet har i den andra punkten sökt visa nödvändigheten af att företaga åtskilliga förändringar i grundlagen, i syfte att derigenom vinna mera tid för riksdagsärendenas behandling, men om man bifaller den nu förevarande punkten, kan jag icke finna, huru man på samma gång skall vinna det åsyftade målet att förkorta tiden för Riksdagens sammanvaro. Om nemligen ett viktigare utskottsbetänkande förekomme till

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

behandling, så skulle det ju kunna hända, att en diskussion uppstode, huruvida förslaget skulle förklaras hvilande eller icke. Mycken tid skulle, fruktar jag, på det sättet gå förlorad, och vinsten af de utaf Utskottet i nästföljande punkt föreslagna grundlagsförändringarne blifver ingen. Vid 1874 års riksdag förelåg samma förslag till grundlagsändring som det af Konstitutions-Utskottet nu framlagda; men det förkastades. Andra eller bättre skäl, än de som i fjor af Utskottet anfördes för förslaget, hafva ej, så vidt jag kan finna, nu blifvit framlagda, och något giltigt skäl att nu afvika från beslutet i fjor torde således ej förefinnas. Ett utskottsbetänkande kan visserligen, såsom Utskottet erinrar, framkomma mot slutet af riksdagen och då blifva afslaget, men ingenting hindrar en riksdagsman att en kommande riksdag ånyo upptaga förslaget, och, om det då blifver tillräckligt omarbetadt af vederbörande Utskott, få det igenom. Jag medgifver gerna, att ett sådant stadgande som Utskottet här i första punkten föreslagit skulle vara rätt beqvämt för oss litet hvar, ty den som ej hunnit sätta sig tillräckligt in i de många svåra och viktiga frågor, som mot riksdagens slut bruka förekomma, eller som längtade att snart komma hem, skulle naturligtvis då rösta för frågans uppskjutande för att sålunda få besväret med dess lösning öfverflyttadt från sig till en kommande riksdag.

Från min synpunkt finner jag således icke något tillräckligt skäl för bifall till Utskottets förslag hafva blifvit anfördt, vare sig i Utskottets betänkande eller under diskussionen här i Kammaren, hvarför jag förenar mig med de ärade talare, som yrkat afslag å detsamma.

Herr Hæggström: En af de ärade talare, hvilka yttrat sig emot Utskottets förslag, en representant från Småland, begagnade såsom ett argument för sin åsigt det stora slagordet, att förslaget hvarken vore högst nödigt eller nyttigt; och med den släggan ville en annan talare, Herr Liss Olof Larsson, slå ihjäl förslaget. Men det kan ju hända att förslaget verkligen är både nyttigt och nödigt. Lugen af oss lär nemligen kunna bestrida, att under den förra hälften af Riksdagens sammanvaro en högst dyrbar tid så att säga, bortsluddras — jag tror att en hvar af oss måste i det afseendet gifva Konstitutions-Utskottet rätt. Ej heller torde det kunna förnekas, att mot riksdagens slut en så stor massa af ärenden hopar sig på Kammarens bord, att det blifver omöjligt att grundligt sätta sig in i dem alla. Och hvilka äro väl dessa ärenden? Jo, i allmänhet just de viktigaste och betydelsefullaste, hvilka, derför att de inom Utskottet kräft en grundlig och noggramm pröfning, ej kunna för Kamrarna framläggas förr än som skett. Att dylika ärenden, i stället för att, såsom nu vanligen är fallet, afslås eller återmitteras, skulle komma att blifva liggande på bordet till nästa riksdag, kan jag för min del icke annat än anse högst nödigt och nyttigt; de skulle då vid den påföljande riksdagens början, då man hittills knappt vetat, hvad man skulle taga sig före, åtminstone om

man icke varit utskottsledamot eller supplicant, kunna tagas om hand och behandlas med den omsorg och noggrannhet deras vigt kräfver.

Den ärade talaren från Dalarne tillade, att de bland oss, som mot riksdagens slut längtade att komma hem, af det föreslagna grundlagsstadgandet skulle taga sig anledning att påyrka uppskof med en mängd vigtiga frågors afgörande. Har man en sådan uppfattning af sitt riksdagsmannakall och sådana motiv för sina vota, då gör man i min tanke bättre uti att stanna hemma och afsäga sig riksdagsmannakallet; men jag vågar tro, att den ärade talaren misstagit sig härutinnan. Och äfven om han skulle hafva rätt i sin uppfattning — något som jag, som sagt, icke kan föreställa mig — så måste det väl vara bättre för sjelfva frågorna att uppskjuta öfverläggningarne och besluten rörande dem till nästkommande riksdag, då man har tid att grundligt behandla dem, än att, som nu sker, genast kasta dem under bordet. Ty tänker man på att så fort som möjligt komma hem, så afslår man nog en fråga utan vidare, hellre än att fatta sitt beslut efter en mogen pröfning af henne.

Jag fortfar i mitt förra yrkande om bifall till Konstitutions-Utskottets förslag.

Herr *Gumelius* instämde med Herr Hæggström.

Herr Liss Olof Larsson: Endast ett par ord till svar på Herr Hæggströms påstående, att så mycken tid »bortsluddrades» under början af riksdagen. Ja, detta är sant, hvad beträffar de fåtaliga sammanträdena af Kamrarne under nämnda period; men den ärade talaren vet af egen erfarenhet ganska väl, att just under den tiden göromålen inom Utskotten äro särdeles trägna. Den tid, som genom Konstitutions-Utskottets förslag möjligen skulle vinnas för Kamrarne, skulle således gå förlorad för Utskotten, och den slutliga vinsten blefve sannerligen långt ifrån stor, utan snarare ingen, hvad angår behandlingen af riksdagsärendena i dess helhet, d. v. s. både inom Utskotten och Kamrarne; ty dels måste arbetet inom Utskotten i sådant fall förminsкас och dels finge representerne ej tillräcklig tid att sätta sig in i de många olikartade frågor, som förelåge till behandling i Kamrarne.

Herr Ola Andersson: Emot det sista af Herr Liss Olof Larsson anförda skälet, att Utskotten vore träget sysselsatta under början af riksdagen och att man derföre icke skulle hinna sätta sig tillräckligt in i de uppskjutna ärenden, som under denna tid möjligen komme att i Kamrarnes plena behandlas, ber jag få anmärka, att Utskotten äfven nu hafva fullt upp att göra från riksdagens början till dess slut, men ändå få de ledamöter, som dit inväljas, försöka att sätta sig in i de frågor, som de icke förut behandlat — vi hafva ju t. ex. nu föredragningslistan full — och vid plena samvetsgrant afgifva sina vota rörande dem.

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan och dels afslag derå. Efter upptagande af dessa yrkanden gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering begärdes, och skedde alltså nu uppsättning, justering och anslag af en voteringsproposition så lydande:

»Den som vill, att det i *första* punkten af Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 5 framlagda grundlagsändringsförslag skall antagas att hvila till vidare grundlagsenlig behandling,

röstar ja;

Den det ej vill

röstar nej

Vinner nej, är ifrågavarande grundlagsändringsförslag af Kammarerna förkastadt.»

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 69 ja mot 79 nej; i följd hvaraf Kammarerna beslutit enligt nej-propositionen.

I *2:dra punkten* var af Utskottet den hemställan gjord:

att Riksdagen, med anledning af de öfriga förslag, Herr Thomasson i sin ofvan omförmälda motion framställt, måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förslag, enligt hvilka nedan upptagna §§ i Riksdagsordningen skulle erhålla denna lydelse, nemligen:

§ 27.

Derest någon varder för samma tid vald till ledamot af begge Kamrarna eller till ledamot af endera för två eller flere valkretsar, må på honom ankomma att bestämma i hvilkendera Kammarerna han vill inträda eller för hvilken valkrets han vill anses till riksdagsman vald. Dock åligger honom att hos Konungens Befallningshafvande i den ort, för hvilken han riksdagsmannauppdrag ej mottager, derom göra skyndsamt anmälan; *hvarrefter Konungens Befallningshafvande om dylik anmälan ofördröjligen meddelar Justitie-statsministern underrättelse.*

§ 32.

1. *Då riksdagsman blifvit vald, skall den, som har att för honom utfärda fullmakt, ofördröjligen insända densamma till Justitie-statsministern och låta en bestyrkt afskrift deraf tillställas den valde. Fullmakterna skola af Justitie-statsministern eller den Konungen i hans ställe förordnar granskas i närvaro af tre bland fullmäktige i Riket*

bank och tre bland fullmäktige i Riksgäldskontoret. *Denna granskning* har till föremål att undersöka, huruvida fullmakterna blifvit i föreskrifven form utfärdade, och skall *vara fulländad före den dag, då Riksdagen sammanträder. Berättelse om förloppet vid granskningen samt förteckning å de ledamöter, för hvilka fullmakter inkommit, tillställas Kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, vid Kamrarnes första sammanträde.*

Angående föreslagna ändringar i Riksdagsordningen. (Forts.)

Inkommer fullmakt efter riksdagens början, skall granskning deraf genast verkställas.

2. Hvardera Kammaren — — — — —
— — — — — obehörig förklarad.

§ 33.

Konungen *utnämner* för hvardera Kammaren bland dess ledamöter *talman och vice talman samt låter samma dag Riksdagen sammanträder för Kamrarne tillkännagifva, hvilka dertill blifvit utsedde.*

Talman och — — — lif och själ.

Då i något — — föreskrifna eden.

Innan *talman eller vice talman i utöfning af sin befattning inträdt,* föres i hvardera Kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevisat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lednadsären äldst.

§ 34.

Samme dag Riksdagen sammanträder eller nästföljande söcknedag öppnas Riksdagen på tid, som af Konungen bestämmes. Då skola riksdagsmännen, sedan gudstjenst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, der Konungen eller, då Han så för godt finner, någon af Statsministrarne förer ordet. Vid detta tillfälle — — — — —

§ 37.

A hvarje lagtima riksdag skola, inom *sex* dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett Konstitutions-Utskott, ett Stats-Utskott, ett Bevillnings-Utskott, ett Banko-Utskott samt ett Lag-Utskott. Dessa Riksdagens ständiga Utskott skola bestå: — — — — —

§ 55.

Motion i ämne, som tillhör Ständigt Utskotts behandling, må af Riksdagsman i den Kammare, han tillhör, göras inom *sex* dagar från Riksdags öppnande. Sedermera må sådan fråga — — — — —

Beträffande den föreslagna ändringen i § 27, hvilken nu först upplästes, anförde:

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Herr Sjöberg: Den synpunkt, jag redan vid flera föregående tillfällen sökt framhålla, att man icke utan högst giltiga skäl bör göra förändring i grundlagen, gäller äfven i afseende å den nu föredragna paragrafen. Ehuru saken i sig själf är temligen oskyldig och obetydlig i jemförelse med de öfriga förslag, som innefattas i detta betänkande, och ehuru det således kan vara temligen likgiltigt hvad nu må beslutas rörande denna del af förslaget, får jag dock för ordningens skull yrka afslag å Utskottets hemställan äfven i fråga om ändring af denna paragraf.

Herr Hæggström: Jag uppträder visst icke i förhoppning att vinna framgång åt Utskottets förslag i denna §, utan för att protestera mot det af den siste ärade talaren fälda yttrande derom, att äfven genom paragrafens antagande så liten tidsvinst i afseende å riksdagsarbetet uppstode, att det icke vore värdt att taga vara derpå. Ja, för slösaren finnes ingenting som är värdt att taga vara på. Men för den, som vill hushålla med tiden, uppstår verkligen, derest förslaget bifalles, i bästa fall en vinst af nio dagar. Näväl, kan man invända, det är ju icke många dagar. Jag frågar då: huru många dagar räcker väl i regeln en lagtima riksdag? Jo, 120 dagar. Om jag från detta antal drager 20 dagar, som äro sön- och helgdagar samt några dagars påskferier, så återstå för Riksdagen ej fullt 100 arbetsdagar. Bifölles nu förslaget, så vunnnes, såsom nämnt, 9 dagar, d. v. s. öfver 9 procent af hela arbetstiden; och det bästa af allt är, att denna tidsvinst gjordes vid riksdagens början, då, såsom bekant, så mycken tid, som bättre kunde användas, onyttigt förspilles. Jag talar naturligtvis om det i denna punkt framlagda förslag i dess helhet. Man skall måhända härvid invända, att genom den föredragna paragrafen icke är mycket att vinna, men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att den icke bör lösryckas från sitt sammanhang med öfriga i denna punkt omnämnda paragrafer.

Man kan säga det; och man har också gjort den invändningen — åtminstone förspordes den inom Utskottet — att man framdeles under Riksdagen icke tager så noga vara på tiden, och i följd deraf frågat, hvartill det skulle tjena att vid sådant förhållande förkorta motionstiden eller att få tillkännagifvande om talmännens utnämmande samma dag. Riksdagen sammanträder. Detta resonement förefaller mig precis lika med att en person, den der vet, att han under veckan kommer att sluddra bort Torsdag och Fredag, säger: »jag kan lika gerna börja med Måndagen.» Jag tror icke, att det är sundt resoneradt, hvarför jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: Jag anser mig böra erinra den föregående talaren derom, att jag, förra gången jag hade ordet, uteslutande höll mig till den §, som blifvit föredragen, och icke talade om någon annan; och förmodligen vill han icke påstå, att genom den der föreslagna anmälan af Konungens Befallningshafvande hos Justitiestatsministern Riksdagen skulle vinna nio dagars arbetstid. An-

tagligen afsåg han, att en sådan vinst skulle uppkomma i följd af de nya stadganden, som blifvit föreslagna till ändring af de följande, i Utskottets utlatande upptagna paragraferna, och då vi komma till dem, skall jag med nöje utbyta meningar med honom. Emellertid, då Herr Talmannen antydt, att diskussionen skulle begränsas till blott 27 %, yttrade jag, att det tillägg, som till berörda § föreslagits, vore så obetydligt, att det icke borde blifva föremål för något vidare afseende; hvarför det icke heller syntes mig vara förtjent af att förklaras hvilande till vidare grundlagsenlig behandling.

Angående föreslagna ändringar i Riksdagsordningen.
(Forts.)

Herr Gumælius: Man skall väl ändå få se denna del af punkten i sammanhang med den öfriga delen. Då jag icke kan anse det förslag som i punkten 2 framlagts såsom i sin helhet af underordnad vikt och således icke heller kan anse någon del af punkten såsom ett organiskt helt vara underordnad, ber jag att få för min del yrka bifall. Den föregående talaren, som yrkade afslag, har, helt naturligt från sin ståndpunkt, gjort det därför att 1:sta punkten är af Kammarern afslagen, men för min del vill jag just därför desto hellre yrka bifall till den föredragna delen af 2:dra punkten. Derfor att Kammarern förklarat att den icke vill uppskjuta ett lagförslag från den ena riksdagen till den andra, utan att hvarje sådant förslag bör beredas till slut, just därför anser jag nödigt att hushålla med tiden i början af riksdagen, så att man icke vid dess slut står i valet att antingen fördröja afslutandet eller också alltför hastigt och lättvindigt affärda viktiga saker. Då jag anser denna % såsom en naturlig länk i hela punkten N:o 2, så hemställer jag på sådan grund om bifall till den föredragna delen af denna punkt.

Efter det Herr Talmannen, i anledning af Herr Hæggströms yttrande, erinrat om att endast den del af Utskottets hemställan i förevarande punkt, som afsåg ändring af 27 §, för närvarande vore till behandling föredragen, lemnades ordet till

Herr Danielsson, hvilken yttrade: Jag ber också att få yrka bifall till Utskottets betänkande i denna %. Jag tror icke att den har något så väsentligt samband med föregående punkt, att man bör afslå äfven denna, och yrkar jag som sagdt därför och på de skäl den nästföregående talaren anført bifall till den föredragna delen af punkten 2.

Öfverläggningen var nu slutad; och beslöt Kammarern, sedan propositioner gifvits, enligt de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, att antaga ifrågavarande förslag till ändring af 27 § Riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling.

Efter föredragning dernäst af ofvan omförmälda förslag till ändring af 32 § Riksdagsordningen, yttrade

Andra Kammarerns Prot. 1875. N:o 17.

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

Herr C. Ifvarsson: Sedan 27 § är bifallen, så lärer det icke mycket löna sig att yrka afslag på denna, men för min del anser jag icke skäl att antaga den, utan får tillkännagifva att jag yrkar afslag.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Alla dessa §§ hafva med hvarandra ett sådant oskiljaktigt samband att, när man antagit en, de återstående också enligt mitt förmenande nödvändigtvis måste antagas. Det skulle se bra besynnerligt ut, om man skulle afslå denna §, sedan den näst föregående blifvit godkänd. Helt annat förhållande vore det om vid första afdelningens af denna punkt antagande några hade framställt betänkligheter mot redaktionen och därför yrkat återremiss — då kunde man haft något skäl — men att bifalla en del af punkten och afslå en annan, det skulle se alldeles för besynnerligt ut. Jag yrkar bifall äfven till denna del.

Herr Ola Jönsson: Jag vill icke försöka dölja min uppfattning att detta grundlagsförslag är alltför obetydligt för att föranleda en grundlagsförändring. Härtill kommer att genom antagandet af detta förslag, så, äfven om man icke omöjliggör, så åtminstone försvårar man en reform, som väl förr eller senare måste ske, och som påkallar förändring af dessa grundlagsparagrafer.

Jag skall icke inlåta mig på någon vidare granskning af föreliggande förslag, men ber dock att få fästa uppmärksamheten på en omständighet, som synes mig ha någon betydelse, men härvid anhåller jag att få beröra äfven 33 §, ehuru den ännu icke är föredragen. I 33 § heter det nemligen: "Konungen utnämner för hvardera Kammaren bland dess ledamöter talman och vice talman samt låter samma dag Riksdagen sammanträder för Kamrarne tillkännagifva hvilka dertill blifvit utsedde", men i den 32 § 2 mom. är stadgadt: "Hvardera Kammaren tillkommer dock sedan att pröfva behörigheten till riksdagsmannakallets utöfvande, ej mindre för sådana dess medlemmar, hvilkas fullmakter ej blifvit godkända, än äfven för dem, emot hvilka eljest, till följd af denna grundlag, anmärkning förekommer." Om nu det ifrågavarande grundlagsförslaget blefve antaget, så skulle deraf följa, att Kamrarne måste afsäga sig sin pröfningsrätt i fråga om ledamots behörighet att vara riksdagsman, ty i förslaget heter det, att "Konungen utnämner för hvardera Kammaren bland dess ledamöter talman och vice talman, samt låter samma dag Riksdagen sammanträder för Kamrarne tillkännagifva hvilka dertill blifvit utsedde". Tydligt är att, då ett sådant tillkännagifvande skall ske vid Kammarens första sammanträde, en sådan pröfning af ledamots behörighet ej då kunde ha egt rum, och hvad kunde då inträffa? Jo, att, sedan Konungen utnämnt talman och sådant tillkännagifvit vid första sammanträdet, Kammaren på grund af sin pröfningsrätt kunde underkänna talmannens rätt att taga plats i Kammaren. Detta vore visserligen en orimlighet, men man kan lätt tänka sig att något sådant kunde

inträffa i tider af oro och strider, och för min del vill jag icke i grundlagen lemna tillfälle till något dylikt, som rent af vore en skandal.

På grund af dessa skäl och då de begge §§ stå till hvarandra i ett oskiljaktigt sammanhang, så att man icke kan antaga den ena, utan att äfven antaga den andra, så får jag yrka afslag å den nu föredragna 32 §.

Grefve Sparre: Jag instämmer med Herr Carl Ifvarsson och undrar, om icke Konstitutions-Utskottet har annat att göra än komma fram med sådant pjask som det här.

Herr Clairfelt: Då hela detta grundlagsförslag går ut på att för Riksdagen vinna tidsbesparing, och den nu föredragna 32 § står i ett intimt förhållande till öfriga §§, men Kammaren redan afslagit den första paragrafen i betänkandet, så anser jag äfven att Kammaren i konsekvens härmed bör afslå det förslag, som föreligger till ändring i denna 32 §.

Da dessutom denna senare ändring icke är så nödvändig och nyttig att den bör föranleda till en särskild grundlagsförändring, får jag förena mig med dem, som yrkat afslag å 32 §.

Herr Ola Andersson: En mycket viktig anmärkning gjordes af Herr Ola Jönsson och hvilken anmärkning skulle vara den värsta, som kunde framställas — om den icke vore oriktig. Han säger nemligen, att, i anledning af den pröfningsrätt rörande behörigheten till riksdagsmannakallets utöfvande, som hvardera Kammaren tillkommer, det kunde inträffa att, om denna pröfningsrätt icke skedde förrän Konungen utnämnd talmän, Kammaren underkände en redan utnämnd talman rätt till plats som ledamot i Kammaren. Så kan ske redan nu. I den 33 § stadgas nemligen: "Så snart fullmakterna undergått den i mom. 1 af nästföregående § föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet dervid blifvit af Justitie-statsministern, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, begär hvardera Kammaren ofördröjligen hos Konungen, medelst deputation, Talman och vice Talman, dem Konungen *då* för hvardera Kammaren, bland dess ledamöter, utnämner." Då nu, enligt 2 mom. i 32 §, ifrågavarande pröfningsrätt tillkommer Kammaren, lär väl, om anmärkning göres och bordlägges, det af Ola Jönsson åsyftade missförhållande redan nu kunna ega rum.

Hvad saken i öfrigt vidkommer, så medgifver jag gerna att denna sak icke är någon stor fråga — den föregående punkten innehåller en mycket viktigare; — men, nu är det så, att stora män icke gerna sysselsätta sig med småsaker; småsmulor skola vi dock aldrig förakta; medelmåttorna kunna till och med genom ett rätt användande af sådana åstadkomma rätt mycken nytta, och jag tror att svenska folket behöfver lära sig att hushålla med tiden. För min del, anser jag det skulle vara vackrare, om riksdagsmännen,

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

då någon funne sig för utarbetande af en eller annan tilltänkt motion sådant behöfva, infunne sig en eller annan dag före riksdagens öppnande och genom forskning i arkiven m. m. beredde sig till riksdagsgörömlen, i stället för att, såsom nu är förhållandet, en del infinna sig först efter riksdagens början.

Jag har icke något yrkande att göra i anledning af den föreslagna ändringen. tänker ej heller vidare yttra mig i saken.

Herr Danielsson: Då jag yrkat bifall till 27 %, så är det klart att jag äfven yrkar bifall till den 32 %. Det är alldeles gifvet att i den nu föreslagna ändringen af denna senare % ligger en möjlighet för Riksdagen att vinna besparing af tid, och då så är, får jag yrka bifall till hvad Utskottet föreslagit i fråga om denna 32 %.

I likhet med föregående talare vill jag anmärka att, om Konstitutions-Utskottet och icke haft så stora frågor till pröfning nu, så finnas äfven andra Utskott. som hafva mindre viktiga ämnen till behandling, och de framkomma till och med ofta med ganska knapphändiga utlåtanden.

Herr C. Ifvarsson: Beträffande den tidsbesparing, som är i fråga, så är den icke så stor att den är värd någon grundlagsförändring, ty mig förekommer att den blir högst 4 dagar, och ganska tvetydigt är om besparingen blir ens någon. Snarare tror jag att Riksdagen skulle vinna tid, om man icke så flitigt diskuterade hvarje fråga, utan afseende på dess vikt eller att den genom Medkammarens beslut förfallit.

En af Konstitutions-Utskottets ledamöter har ordat mycket om Kammarens store män, hvaraf naturligtvis följer att somliga skulle vara små gent emot andra. Detta må vara hans uppfattning af saken, men jag för min del tror att det är mindre lämpligt att taga saken på sådant sätt, ty vi hafva alla lika rättighet och skyldighet såsom riksdagsmän. Uti berörda Utskott förmodar jag att vi hafva våra fränste män, men om desse ibland framlägga små förslag, får man ej för ledamöternas skull antaga dem.

Den omständighet, att en eller annan af Riksdagens ledamöter icke infunnit sig i rätt tid vid riksdagens början, kan möjligen vara en samning, men icke är det säkert att det nu föreslagna stadgandet kommer att förändra detta förhållande; ty vi äro redan nu skyldige att infinna oss genast vid riksdagens början. ehuru detta kanske ej af alla iakttages. Jag kan alltså icke inse att det nu föreliggande förslaget medför någon verklig nytta och därför tror jag att vi hafva fullt skäl att afslå både denna och följande paragrafer i Utskottets betänkande, äfven om 27 % blifvit i hastig vändning af Kammaren bifallen.

Fäster man sig vid småsaker, så kan det visserligen synas såsom en tidsvinst af 4 dagar vid riksdagens början vore något att beakta. Men vill man påskynda riksdagsarbetet, så vore det ett mycket verksamme medel att icke väcka eu mängd omogna mo-

tioner och icke hålla vidlyftiga öfverläggningar om de obetydligaste saker, som icke förtjena att derpå spilles ett ord, såsom i dag skett med ett och annat förslag. Kunde man vänja sig vid att äfven behandla vissa statsregleringsfrågor något mera i klump, och icke såsom skedde under de gamla ständs-riksdagarne, från hvilka vi ännu hafva många gamla vanor kvar, så vore må hända äfven deraf något vunnet.

Hvad jag icke tycker om är, att man sträfvar att inveckla vår nya Riksdag i en mängd former, så att vi till slut kanske få så många formaliteter, som funnos i vår numera afskaffade Riksdagsordning, enligt hvilken ett ärende kunde skickas än hit och än dit, nästan i oändlighet, innan detsamma blef afgjordt. På samma sätt blir det med nu gällande Riksdagsordning om man gör en mängd ändringar och tillägg, utan att derigenom vinna något egentligt i sak.

Att man i ett hänseende kan förlora på denna förändring kan man se temligen klart, ty om Riksdagen någonsin skall komma derhän att Kamrarne finge utse sina egna talmän, så är jag öfvertygad att man genom denna förändring, som nu är i fråga, snarare aflägsnar sig derifrån än närmar sig dertill. Det kan nemligen icke komma i fråga att Riksdagen själf kan få utse sina talmän, då enligt förevarande förslag desse skola af Konungen nämnas *redan före riksdagens början*. Jag får därför på de grunder jag anført yrka afslag å Utskottets utlåtande.

Herr Gumælius: Herr Talman, mine Herrar! Jag begärde ordet för att något svara vår ärade ålderspresident. Jag kan icke anse att dessa nu förekommande frågor böra, såsom han yttrade sig, anses för bara "pjäsk"; de hafva nog sin vikt. Det gläder mig att han icke synes hafva något emot att föra Kammarrens klubba under någon tid från riksdagens början, och att han fördenskull önskar att någon tid må förgå, innan Kongl. Maj:t utser talmän för Kamrarne. Men å andra sidan föreställer jag mig, att han ur sin rika riksdagsmännaerfarenhet skall kunna framdraga mångfaldiga exempel på att det slöseri med tid, som vid riksdagens början eger rum, straffar sig hårdt mot slutet af riksdagen, då särskildt lagutskottsbetänkanden af större omfång antagas på höft eller falla i brådskan utan giltiga grunder; och dessa iakttagelser borde lära oss att uppskatta tidens vikt äfven innan vi komma till den 15 Maj, då vi ju alla lifligt önska att riksdagen måtte få ett slut så snart som möjligt.

Kunna vi icke, mine Herrar, komma öfverens om att börja räkna noga med dagarne allt ifrån riksdagens början?

Jag får för öfrigt säga att jag icke rätt förstår den nu pågående diskussionen; ty vi hafva ju helt nyss utan omröstning beslutat antagande af 27 §, och det lider intet tvifvel att de som antagit 27 § gjort det icke för dess egen skull, utan emedan den kan anses såsom en inledning till de härefter i punkten följande paragrafer. Då vi sålunda efter begrundande beslutat oss för den 27 §, och sålunda

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

Angående
förelagda
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

lyftat foten till ett nytt steg, så må vi ej i den ställningen låta hejda oss af några betänkligheter, utan taga ut det steg vi ämnat. Jag hemställer att Kammaren måtte bifalla den förevarande paragrafen.

Herr Ola Jönsson: Herr Talman, mine Herrar! Herr Ola Andersson har framställt en anmärkning mot min erinran i afseende på det nu föreliggande förslaget, nemligen att den pröfning af ledamöternes behörighet, som tillkommer Kammaren, äfven efter nu gällande grundlagsstadganden skulle kunna försiggå efter det Konungen redan utsett talmän och vice talmän, och att följaktligen den af mig påpekade olägenhet redan nu skulle ega rum. Jag har likväl förstätt nu gällande grundlag så, att all granskning af fullmakterna och pröfningen af ledamots behörighet skulle vara avslutad, innan Kamrarna ingå till Kongl. Maj:t och begära utnämning af talmän. Men efter Herr Ola Anderssons uppträdande trodde jag att grundlagen i detta fall möjligen vore annorlunda tillämpad, och för den skull har jag nu tagit reda på att vid innevarande riksdag blef Justitiestatsministerns granskningsprotokoll föredraget i Kammaren af ålderspresidenten och af Kammaren godkändt, innan Kammaren hos Kongl. Maj:t anhållit om utnämmandet af talman och vice talman, hvadan jag tror att min anmärkning har fullt skäl för sig, och vidhåller jag således mitt yrkande om afslag.

Grefve Sparre: Jag torde icke behöfva inlåta mig i svaromål på den lilla gliring, jag nyss fick af representanten från Örebro. Vi tala nu om § 32 och icke om § 33 af Riksdags-ordningen, och jag förstår icke genom hvilken tankeflygt han kommit in på den senare §. I fråga således om den förra ber jag få fästa Herrarnes uppmärksamhet på, huru den kommer att taga sig ut i verkligheten. Det heter nemligen deri, att då någon varder vald till riksdagsman skall genom Konungens Befallningshafvande ett exemplar af fullmakten insändes till Justitie-statsministern och ett exemplar tillställas den valde. Om nu, efter ett sådant val, detta af Konungens Befallningshafvande blifvit upphäfdt, och lagen icke stadgar det han skall skieka underrättelse derom ofördröjligen till Justitie-statsministern, så vet Justitie-statsministern icke att valet blifvit upphäfdt, utan pröfvar emellertid en fullmakt för en person, som aldrig kommer till Riksdagen. Jag får bedja Herrarne, som nitälska för ändring af denna grundlagsparagraf, att i viljen säga mig, huru man vid ett sådant förhållande skall förfara. Det är betänkligt att tumma en grundlagsparagraf, och för min del tror jag att vi göra bäst att, då det icke är alldeles nödvändigt, låta grundlagen vara i orubbadt skick.

Herr Sjöberg: Jag anser mig böra göra en liten erinran vid hvad den ärade representanten från Örebro nyss yttrade. Han sade nemligen, att då Kammaren i en hastig vändning — hans ord föllo

icke alldeles så, om än meningen var sådan — kommit att antaga Utskottets förslag under § 27, så vore deraf en aldeles nödvändig följd, att vi äfven måste antaga de följande paragraferna. Jag finner icke något ovilkorligt sammanhang emellan denna och de följande. Jag yttrade några ord om den förra paragrafen, sådan den skulle komma att lyda enligt Utskottets förslag, och framhöll att detta var temligen oskyldigt, och detta mitt yttrande vidhåller jag, enär samma förslag endast äsyftar att till nu varande 27 paragrafen göra ett tillägg om hvad Konungens Befallningshafvande har att iakttaga, ifall en och samma person blifvit vald till ledamot af begge Kamrarna. Om också en sådan anmälan må finnas lämplig, bör väl deraf icke nödvändigt följa, att Kammaren skall godkänna nu i fråga varande förslag om granskning af fullmakterna, hvilket åtminstone i sitt närvarande skick förefaller mig temligen opraktiskt, och som derföre synes mig gå samma öde till mötes som första punkten. Jag anhåller derföre, i likhet med Herr Carl Ifvarsson och flere andra talare, om afslag å Utskottets under denna paragraf afgifna förslag.

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Herr Hæggström: Jag vill endast säga några ord till Grefve Spårre. Han tycker nemligen det vara synd att Justitiestatsministern skall granska fullmakten för en person, som må hända aldrig kommer till Riksdagen. Jag vill härvid erinra, att genom paragrafens antagande ej kommer att tillskyndas Justitiestatsministern annat eller större besvär, än som enligt nu gällande grundlagsstadgande kan för honom uppkomma. Såsom vi veta, kan ett likartadt fall vid innevarande riksdag inträffa.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner, i öfverensstämmelse med de yrkanden som derunder förekommit, blifvit gifna dels på bifall till Utskottets hemställan, för så vidt den angick förevarande §, och dels på afslag å samma hemställan, blef den senare propositionen med öfvervägande ja besvarad; och hade Kammaren alltså ogillat ifrågavarande grundlagsändringsförslag.

Vidkommande det af Utskottet framlagda förslag till förändrad lydelse af 33 § Riksdagsordningen anförde

Herr Sjöberg: Den ändring af § 33, Utskottet föreslagit, har visserligen en förtjenst i det afscendet, att den ceremoni, som infördes efter antagandet af 1772 års regeringsform, nemligen att medelst deputationer hos Kongl. Maj:t begära talman och vice talman, skulle upphöra. Ur denna synpunkt sedd, har paragrafen, sådan den skulle lyda efter Utskottets förslag, ett bestämdt företräde framför den nu gällande, churu denna förändring i och för sig kan anses vara af mindre vikt. Men jag har ett annat, mera väsendtligt skäl mot den föreslagna förändringen, hvilket, efter hvad jag föreställer mig, bör finna understöd äfven af Utskottets egna medlemmar inom Kammaren. Det har förefallit mig

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

icke omöjligt — och säkert hafva många af Herrarne tänkt det-samma — att de tvänne afdelningarne af Sveriges Riksdag kunde tillerkännas samma rätt, som alla andra representativa församlingar ega, nemligen att sjelfva utse sina talmän.

Jag tänker mig möjligheten af, att en sådan rätt må hända snart nog kan komma att inrymmas åt svenska Riksdagen. Jag anser, att den redan borde vara Riksdagen tillerkänd, men jag antager, att tiden dertill icke skulle vara så synnerligen långt aflägsen. Vid sådant förhållande synes mig denna paragraf böra förblifva i sitt gamla skick; ty det torde medgifvas, att om man söker förändra eller förbättra paragrafens nu varande innehåll, antyder man dermed ock, att man gillar grundtanken i densamma. Just emedan jag hyser den åsigt, att den utnämningrätt, hvarom detta lagrum handlar, bör upphöra, vill jag bibehålla paragrafen i oförändradt skick, och därför tillstyrker jag äfven nu afslag på Konstitutions-Utskottets hemställan i denna del af dess utlåtande.

Herr Gumælius: Det är icke just på de skäl, som Herr Sjöberg anført och på hvilka jag föreställer mig att han icke så mycket vill hålla, utan därför att af Kammarens beslut i den förra paragrafen följer att äfven denna måste afslås, som jag nödgas yrka afslag på densamma.

Öfverläggningen var slutad.

Sedan Herr Talmannen gifvit propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock, enligt Herrar Sjöbergs och Gumælii yrkande, på afslag derå, blef den senare propositionen förklarad vara med öfvervägande ja besvarad. Förevarande grundlagsändringsförslag hade alltså blifvit af Kammaren förkastadt.

Beträffande vidare Utskottets här ofvan intagna förslag till ändring i 34 § Riksdagsordningen, yttrade

Herr Sjöberg: Det torde icke vara lämpligt att vidare kosta många ord på saken, ty förslaget om ändring af denna paragraf lärer väl komma att dela de öfriga förslagens öde. Jag har likvisst äfven härvidlag ett skäl, som jag tror skall, åtminstone af ganska många, befinnas giltigt, och det är, att det under senare årens riksdagar har visat sig omöjligt att till riksdagens första dag hafva Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof i det skick, att den, på sätt som skett, kan till Riksdagen öfverlemnas. Sålunda lärer det, efter hvad från vederbörande hittills förnummits, vara oundgängligen nödvändigt, att Kongl. Maj:ts regering fortfarande medgifvas det anstånd, som härvidlag är stadgadt, nemligen att först på femte dagen efter riksdagens början hafva statsverkspropositionen fullfärdig.

Vid sådant förhållande torde lämpligast vara, att ändringsförslaget rörande denna paragraf äfven afslås.

Herr Statsrådet Friherre Åkerhielm: Jag hade trott, att å denna paragraf helt enkelt skulle yrkas afslag i följd af de beslut Kammaren nyss fattat. Då emellertid den sista ärade talaren nu särskildt berört förhållandena med statsverkspropositionen, lärer Kammaren ursäkta, om äfven jag, ehuru tiden är långt framskriden, derom yttrar några ord. De skäl, som föranledde mig att i Första Kammaren göra en anmärkning mot redaktionen af paragrafen och som ledde dertill att denna Kammare återremitterade densamma, voro, att de sista dygnen, innan statsverkspropositionen aflemnas, äro synnerligen dyrbara för departementschefen och expeditionschefen, för tryckeriet och bokbindaren. Min erfarenhet har lärt mig värdera dessa sista timmar, och sådant har förhållandet äfven varit med mina företrädare, hvarom deras offentliga yttranden bära vittne.

Svårligen lärer denna brådska på sista timmen kunna afhjelpas, emedan de myndigheter, som hafva att inlemna de uppgifter, hvilka ligga till grund för den Kongl. propositionen, icke medhinna eller gerna kunna medhinna att fullgöra detta förr än dagarne emellan den 4 och 8 Januari, och i år inkom en sådan uppgift till och med först den 10. Emellertid behöfde Riksdagen icke vänta på statsverkspropositionen i 5 dagar, såsom Herr Sjöbergs ord kunde gifva anledning tro, utan hade jag den äran att redan den 18 på Rikssalen grundlagsenligen aflemna propositionen tryckt och inbunden. Under sådana förhållanden likväl att hvarje timme af de sista dygnen är dyrbar, och grundlagsförslaget sådant det nu föreligger förkortar denna tid, kan jag icke önska bifall till den föredragna paragrafen.

Öfverläggningen förklarades slutad. Grundlagsändringsförslaget förkastades.

Sedan derefter uppläsning skett af det förslag till ändring af 37 § Riksdagsordningen, som Utskottet framställt, begärdes ordet af

Herr C. Ifvarsson, som yttrade: Sedan vi nu afslagit den föregående paragrafen i Utskottets förslag, torde det väl icke vara lämpligt att antaga denna, hvarföre jag yrkar afslag å densamma.

Vidare anfördes icke. Utskottets förslag blef af Kammaren ogilladt.

Slutligen skedde föredragning af det framlagda förslaget till förändrad lydelse af 55 § Riksdagsordningen.

Ordet lemnades till

Herr Sjöberg, hvilken anförde: Det under denna paragraf inefattade förslag, sådant det föreligger i Utskottets betänkande, anser jag vara behäftadt med ett bestämdt fel. Om någon ändring

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

uti tiden för motioners afgifvande skall göras, borde den snarare gå ut på att få denna tid utsträckt huru långt som helst. Derigenom kunde ingenting värre inträffa, än att den, som för sent aflemnade sin motion, måste finna sig deruti, att den icke komme under behandling, men att deremot inskränka motionstiden kan jag omöjligt finna skola leda till riksdagsarbetets förkortande. Jag håller snarare före, att förhållandet blefve motsatt; åtminstone borde det blifva det. Ty ju längre tiden för ifrågavarande ändamål vore utsträckt, dess bättre kunde man tänka sig in i sakerna samt framför allt göra sig underrättad, huruvida man för ett visst förslag kunde hafva att påräkna något understöd, och derigenom kunde äfven förekommas, att så många omogna förslag framlades, som nu ofta är händelsen. Följaktligen vågar jag antaga, såsom äfven vid flera föregående tillfällen blifvit af andra medlemmar af denna Kammare framhållet, att skäl kunde förefinnas för att motionstiden blefve utsträckt eller till och med alldeles obegränsad, men att en inskränkning af densamma ingalunda komme att leda till riksdagsarbetets förkortande; och vid sådant förhållande samt i öfverensstämmelse med Kammarens nyss fattade beslut, yrkar jag afslag å äfven den nu föreliggande delen af Utskottets förslag.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag skall verkligen icke spilla många ord på försvar af detta förslag. Men såsom jag nämnde redan vid första punkten af detta utlåtande, så hafva alla dessa paragrafer ett sådant sammanhang med hvarandra, att vi, för att förkorta tiden före riksdagsarbetets början och få bort de gamla ceremonierna vid riksdagarnes början, hade bort antaga alla dessa paragrafer i ett sammanhang. Men sedan nu några punkter redan blifvit afslagna, skall jag icke derpå spilla många ord. Då likväl den föregående talaren talat om motions-tiden, så vill jag nämna, att denna i äldre tider var ganska lång. Efter 1810 års riksdag bestämdes motionstiden till 2 månader och vid 1815 års riksdag förkortades den till endast 1 månad. År 1862 blef den ytterligare nedsatt till endast 14 dagar och vid alla de riksdagar, då förkortning af motionstiden kom i fråga, rådde alltid en förskräcklig opposition emot att inskränka den. Men äfven under den nya Riksdagsordningen, då motionstiden blifvit förkortad till endast tio dagar, har det ändå kunnat lyckas en arbetsam person att inom denna Kammare väcka nitton motioner och få tjugi afslagna, hvilket låter förklara sig, när motionären måste dela en af de nitton i två. Sålunda är det, oaktadt den förkortade motionstiden, för en verksam person icke omöjligt att inkomma med sina förslag.

Första gången då fråga väcktes om att inskränka motions-tiden, eller vid 1812 års riksdag, yttrade Konstitutions-Utskottet, att så snart en riksdagsman blifvit vald, kunde han genast tänka sig in i de frågor, han ville väcka, och att sålunda icke särdeles lång tid erfordrades, hvadan motionstiden utan skada kunde förminskas. Hvad åter en föregående talare yttrat derom, att det

vore af alideles ingen betydelse, huruvida motionstiden blefve in-skränkt eller ej, så vill jag erinra derom, att erfarenheten visat, att sällan något allvarligt arbete förekommer i Utskotten, förrän motionerna blifvit dit remitterade, enär det är så många motio-ner, som ega sammanhang så väl sinsemellan som med den Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof. Om vi således antoge detta förslag, så skulle Riksdagen vinna ytterligare fyra dagar vid början af sin sammanvaro, och detta vore likväl något värdt. Men jag skall icke yttra mig vidare i frågan, då jag ser att Utskottets förslag redan fått sin dom.

*Angående
föreslagna
ändringar i
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Efter sålunda slutad öfverläggning förkastades jemväl nu i fråga varande förslag.

§ 3.

Anmälades och bordlades följande inkomna ärenden, nemligen:

Konstitutions-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om antagande af ett tillägg till 80 § Regeringsformen; och

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 2, angående tillverkning och försäljning af brännvin.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å den lista, som för förredragningen i nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>Wennérus</i>	under 14 dagar från och med den 12 i denna månad,		
Herr <i>Hans Larsson</i>	” 10 ” ” ”	13	”
Herr <i>Sam. Johnson</i>	” 14 ” ” ”	18	” och
Herr <i>Iwar Månsson</i>	” 14 ” ” ”	19	”

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 12 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Torsdagen den 11 Mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 c. m.

§ 1.

*Skrifvelse-
förslag an-
gående 80 §
Regerings-
formen.*

Skedde föredragning af Konstitutions-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om antagande af ett tillägg till 80 § Regeringsformen; hvilket förslag, som nu upplästes, var af följande lydelse:

“Vid behandling af Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen af den 16 sistlidne Januari om antagande af ett tillägg till 80 § Regeringsformen har Riksdagen funnit sig icke böra bifalla berörda nådiga proposition; hvilket“ etc.

Beträffande detta skrifvelseförslag anförde

Herr Sjöberg: Jag hade i går tillfälle att genomläsa denna skrifvelse och fäste då min uppmärksamhet vid dess allt för korta och, snart sagdt, snäfvva innehåll. Det är visserligen fullkomligt riktigt, att Riksdagen, för sin del, icke funnit godt att godkänna det af Kongl. Maj:t vid detta riksmöte föreslagna tillägg till 80 § Regeringsformen, men med sådant förhållande torde det vara på sin plats att Riksdagen jemväl förmligen uttalar, att Kongl. Maj:ts förslag till förändrad lydelse af samma paragraf, sådant det framlades för nästlidna års Riksdag, i stället blifvit till grundlagsenlig behandling förklaradt hvilande. Det synes mig, som om en skyldig vörndnad för regeringsmakten fordrade detta, och att man sålunda på samma gång tillkännagifver, att man icke kunnat gilla det senare redaktionsförslaget, men likväl antagit till hvilande det förra.

För en sådan ändring anhåller jag vördsamt hos Herr Tal-
mannen, att proposition må framställas å den föreliggande skrif-
velsens återremitterande till Konstitutions-Utskottet.

Herr Hæggström: Det var verkligen inom Utskottet fråga om, att den föreliggande skrifvelsen må hända vore något för kort-

fattad och påfordrade ett tillägg; men då man såg efter, huru praxis förut varit, fann man, att Riksdagen helt enkelt plägat i dylika skrivelser till Kongl. Maj:t framhålla det faktum, som förelåg, samt att man brukat afstå en skrivelse af det innehåll, som Herr Sjöberg antydt, först vid den riksdag, då en fråga vunnit slutligt afgörande. När nu så är, att detta ärende först vid nästkommande års riksdag förekommer till slutlig pröfning, så förefaller det nästan löjligt att skriva till Kongl. Maj:t om ett förslag, hvars öde man ännu icke vet. Då för öfrigt ingen anledning förefinnes för Riksdagen att tvänne gånger omtala samma sak, har Utskottet, stödande sig på föregående praxis, ansett sig böra åt skrivelsen gifva nu föreliggande form och jag anhåller alltså om bifall till Konstitutions-Utskottets förslag.

*Skrivelse-
förslag an-
gående 80 §
Regerings-
formen.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Ehuru ledamot af Konstitutions-Utskottet, har jag likväl ej deltagit i dess förhandlingar vid det tillfälle, då detta skrivelseförslag affattades. Lika med den förste ärade talaren synes mig detsamma alltför knapphändigt, och jag tror icke det möter något hinder att vidtaga en förändring i den riktning, talaren angaf. Må vara, att det — såsom Herr Hæggeström sade — skulle kunna vara tillräckligt att nästa år underätta Kongl. Maj:t om antagandet från Riksdagens sida af den förändrade lydelse utaf 80 § Regeringsformen, som framlades vid 1874 års riksdag, men jag tror likväl, att mellan statsmakterna bör råda litet mera öppenhet, än att Kongl. Maj:t endast efter hörsagor skulle få veta hvad Riksdagen beslutit i ett så viktigt ärende. Jag föreställer mig därför, att Riksdagen uti sin skrivelse bör säga icke allenast, att den ej funnit skäl bifalla det för innevarande Riksdag framlagda förslaget, utan äfven att Riksdagen ansett lämpligt att i stället förklara det förra förslaget hvilande till vidare grundlagsenlig behandling.

Jag föreslår återremiss, på det att Utskottet må taga i skärskadande de mot skrivelseförslaget nu framställda anmärkningar. Att här i Kammaren vidtaga en redaktionsförändring torde ej gå an, isynerhet som Medkammaren redan beslutit återremiss.

Herr Sjöberg: Med anledning af Herr Hæggeströms yttrande anser jag mig böra framhålla, att jag lika litet nu som tillföre tillåtit mig det ringaste klander af Utskottets förslag eller uppfattning af en föreliggande fråga. Jag erkänner, att Utskottet kunnat gå till väga på sätt som skett, när det öfverensstämmer med förut tillämpad praxis, men dejemte ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att detta är första gången, åtminstone så vidt jag har mig bekant, som en sådan kasus inträffat, att Kongl. Maj:ts vid en föregående riksdag framlagda förslag till en grundlagsförändring, hvilket då icke godkändes, vid en påföljande riksdag förklarats hvilande. Vid sådant förhållande synes det mig, att den äsyftade skrivelsen, med tillkännagifvande att Kongl. Maj:ts vid denna riksdag framlagda förslag icke blifvit godkänt, jemväl bör innehålla

*Skrifvelse-
förslag an-
gående 80 §
Regerings-
formen.*
(Forts.)

ett tillägg derom, att Riksdagen deremot, för sin del, antagit såsom hvilande till grundlagsenlig behandling det förslag, som Kongl. Maj:t vid nästföregående riksdag framställt. Så ungefärligen föreställer jag mig, att den föreslagna skrifvelsen borde affattas.

Då nu Första Kammaren redan återremitterat skrifvelseförslaget till Konstitutions-Utskottet, antager jag att Kammaren redan i *den* omständigheten skall finna tillräcklig anledning för en sådan åtgärd. Dessutom anser jag mig böra påpeka, att det ämne, hvarom nu föreliggande skrifvelseförslag handlar, sammanhänger med en långt viktigare fråga — den nya härordningens antagande — och Kongl. Maj:t bör väl således officiellt få veta, på hvad punkt saken står.

På grund häraf tror jag mig icke sakna skäl att förnya min vördsamma anhållan om återremiss.

Herr Samuel Johnson: Det var verkligen inom Konstitutions-Utskottet mycket tal om att affatta skrifvelsen på det sätt, som nu blifvit af flere talare förordadt. Men då den förändrade lydelse af 80 § Regeringsformen, som vid innevarande riksdag förklarats hvilande till vidare grundlagsenlig behandling, först vid nästkommande riksdag kan definitivt antagas, ansåg Utskottet tillräckligt att nästa år affärda skrifvelse derom till Kongl. Maj:t, i fall nemligen förslaget då vinner Riksdagens godkännande. Detta har varit anledningen, hvarför Utskottet uti det nu föredragna skrifvelseförslaget endast omnämnt, att det senaste förslaget till förändring uti omförmälda grundlagsparagraf icke blifvit af Riksdagen godkänt. För öfrigt skall jag icke motsätta mig en återremiss, då — som sagdt — det inom Utskottet var mycket ifrågasatt att gifva skrifvelsen den lydelse, som nu blifvit af flere talare förordadt.

Herr Uhr: Det nu föredragna skrifvelseförslaget utgör i mina ögon ett halfgjordt arbete. Skall Riksdagen skriva till Kongl. Maj:t, så bör Riksdagen ej komma med halfva uppgifter och endast omtala att det förslag till grundlagsförändring, Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag aflemnadt, icke blifvit godkänt, utan äfven att ett annat blifvit förklaradt hvilande till nästa riksdag. Jag instämmer derföre uti yrkandet på återremiss.

Herr Ola Andersson i Nordanå: Jag har ej hört början af diskussionen, men kan åtminstone finna hvarom frågan är. När en enskild ledamot af Riksdagen väcker förslag till grundlagsförändring eller när Konstitutions-Utskottet föreslår en grundlagsförändring, och denna af båda Kamrarna antages till hvilande, då afgår naturligtvis icke någon skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, förrän förslaget blifvit antaget såsom lag.

Detta har varit skälet, hvarför Konstitutions-Utskottet ansett sig icke böra underrätta Kongl. Maj:t om något annat än det beslut, som rör den af Kongl. Maj:t framlagda propositionen. Utskottets skrifvelseförslag innehåller icke, såsom den näst föregående talaren

påstod, endast hälften af hvad det borde innehålla. Ty man bör komma ihåg, att, under det i andra frågor än dem, som röra grundlagen, Riksdagen eger grundlagsenlig rätt att i Kongl. Maj:ts förslag göra ändringar och således äfven måste underrätta Kongl. Maj:t om innehållet af de beslut, som af Riksdagen blifva fattade med anledning af den Kongl. propositionen, så eger Riksdagen deremot beträffande grundlagsförslag från Kongl. Maj:t endast att be- besluta rent bifall eller rent afslag. Konstitutions-Utskottets mång- årige, aktade ordförande, som naturligtvis eger en tillförlitlig känne- dom om praxis i nu förevarande hänseende, har äfven anfört åt- skilliga exempel på, att så tillgått, som Utskottet nu föreslagit. Det är visserligen sant, att, såsom Herr Sjöberg redan erinrat, i vår konstitutionela historia svårligen kan uppletas något fall, då ett grundlagsförändringsförslag, som en gång förut varit af rege- ringen framlagdt, utan att då vinna Riksdagens bifall, sedermera af en följande Riksdag antagits; men den omständigheten förändrar i alla fall icke sjelfva sakförhållandet, ty det nu till hvilande an- tagna är i sjelfva verket endast ett Konstitutions-Utskottets förslag. Vill Kammaren emellertid återremittera skrifvelsen till Konstitutions- Utskottet, på det Utskottet i det nya skrifvelseförslaget må upp- taga icke endast afslaget å den Kongl. propositionen, utan äfven det såsom hvilande förklarade förslaget, så vill jag för min del icke motsätta mig ett sådant beslut. Hvad jag med mina ord åsyf- tat har endast varit att för Kammaren söka tydliggöra de skäl, Utskottet haft för sitt förslag, och att detta, som jag tror, mycket väl kan försvaras.

*Skrifvelse-
förslag an-
gående 80 §
Regerings-
formen.
(Forts.)*

Uti Herr Ola Anderssons yttrande förenade sig Herr *Per Nil-
son* i Kullhult.

Härmed var öfverläggningen slutad. Propositioner gäfvos, en- ligt de yrkanden, som förekommit; och blef, på grund af den fram- ställda anmärkningen, skrifvelseförslaget till Utskottet återförvisadt.

§ 2.

Föredrogs, men bordlades ånyo Bevillnings-Utskottets betän- kande N:o 2, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes Lag-Utskottets utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande dikning.

Detta ärende skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 4.

Herrar *Kjellman* och *A. Andersson* i Torp erhöilo ledighet från riksdagsgöromälen under 14 dagar, den förre från och med den 20 och den senare från och med den 23 i denna månad.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag rörande Kammarens under § 1 här ofvan antecknade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.